amatérská scéna

AMATÉRSKÁ SCÉNA ROČNÍK III
OCHOTNICKÉ DIVADLO ROČNÍK 12
ČÍSLO 3 • BŘEZEN 1966

Uprostřed Bukurešti působí Teatrul Mic (Malé divadlo), které svou činností, záměry, uměleckým stylem i okruhem obecenstva českému návštěvníkovi připomene pražské Divadlo Na zábradlí.

Naše snímky jsou z jeho vynikající inscenace Ioneskovy Plešaté zpěvačky, kterou uvádějí v jednom večeru s pěti dramatizovanými úryvky z próz rumunského klasika Caragiala v režii Valeria Moisescu.

tom ochotnickém ráji

V tom ochotnickém ráji je amatérské divadlo činností uznávanou a všeobecně vychvalovanou. Do soutěže se přihlásilo jedenáct tisíc souborů a sto osmdesát se jich po dvou letech probojovalo do ústředního kola (celkem dva tisíce ochotnických duší). Denně si je natáčel rozhlas a televize, psaly o nich všechny noviny, nemluvě ani o tom nebeském „Unásu", který sice neměl podstatně větší rozsah než ten náš hronovský, ale zato třináct redaktorů. Ústřední přehlídka v tom ochotnickém ráji stála maličkost — přes jeden milión lei (při převodu na koruny připočti asi dvacet procent). Poroty byly dokonce dvě, obě složené podle receptu: vezmi dva poslance národního shromáždění a dva národní umělce, přidej jednoho významného dramatika a šest předních profesionálních divadelníků — a máš ústřední porotu. Ceny (peněžité, ne malé) předával nakonec předseda vlády v jednom a první tajemník ÚV strany v druhém divadle.

V tom ochotnickém ráji mají také metodická střediska. Jejich KOS má na divadlo dva- až třikrát tolik odborných metodiků než celé naše ústředí, samo vydává pro ochotníky hry a odbornou literaturu za rok ve větším rozsahu, nežli my jsme v celostátním měřítku vydali za posledních pět let. Autorské ani jiné poplatky tam ochotníci neplatí, ve svých závodech jsou váženi přinejmenším tak, jako u nás přední funkcionáři masových složek, texty, výpravu, kostýmy i režiséra jim připraví příslušné metodické středisko, pořád se o ně někdo stará, dokonce na malé vesničce dva placení pracovníci; elektriku na té vesnici třeba ještě nezavedli, ale kulturní dům s jevištěm už postavili, protože to je prostě to první.

Nikdo jim nenadává, nikdo je nekritizuje (to je přece netaktní, kritizovat lidi, kteří to dělají po své práci), nikdo je nezatěžuje výzvami, aby ochotnictvo hledalo svoji vlastní tvář — je tu přece osvědčený repertoár profesionálních divadel, který je možno pohodlně převzít i s profesionálním instruktorem.

Stromy jsou plný cigaret, zkušebny s koupelnama... No prostě: V tom ochotnickým ráji, porotci maj protézy; kritici gumový zuby — a v tom to všecko vězí!

■

Ne, už smrtelně vážně — moc věcí jsem při návštěvě Rumunské lidové republiky jejich ochotníkům záviděl. Tak například jejich dvouletou soutěž vyhlásilo MŠK a ÚRO ve formě předpisu, obsahujícího na 20 stránek zcela konkrétních pokynů. Pokyny praví mj., že přihlášky se podávají do 5. ledna — a ony se podaly, protože od těch, kdo je vydali a rozmnožili, přes krajské a okresní orgány k souborům je dokonale proorganizovaná a disciplinovaná síť organizačních a metodických pracovníků, pro něž je plnění termínů stejnou samozřejmostí jako dokonalá evidence. Nebo si přečtěte v příloze předpisy o činnosti a organizaci „lidových divadel" — jakési první výkonnostní třídy rumunského ochotnictva: jsou to závazné a jednoznačné pokyny, které vydal Státní výbor pro kulturu a umění spolu s ÚRO — a které jsou samozřejmě plněny. U nás se pod návrhem na „Kruh vyspělých souborů" nesměle krčí doporučení ÚDLUT a jeho aktivistů a zvýšenou podporu činnosti těchto souborů nezaručí nikdo. Výsledek je ovšem jasný: v RLR lidová divadla existují a rozvíjejí se, u nás se v krajích začíná uvažovat, zda a jak se to vůbec má s Kruhem udělat. A pokud jde o divadelní část naší STMP — loňského podzimu mělo být přece využito k náboru a přípravě dvouleté soutěže. Teď, když píšu článek, je konec ledna, a do řady okresů ještě ani přihlášky nepřišly; a kde je mají, zase se často nikdo nestará o to, jak je dostat dál; řekne se prostě, že ochotnické divadlo je tak jako tak v krizi a že ostatně soutěžní řády připouštějí, aby si „dole" každý iniciativně soutěž přizpůsobil vlastním podmínkám. To jsou dvě spolehlivé a u nás velmi oblíbené záclony.

Amatérské divadlo je v Rumunsku opravdu řízeno, strana a vláda mu přisuzují značný význam a jeho rozvoji věnují nákladnou péči. Je to zřejmě podmíněno celkovou společenskou a kulturně politickou situací, sotva srovnatelnou s našimi poměry (nižší celková kulturní úroveň lidí, v r. 1944 ještě čtyři miliony analfabetů, obrovské rozdíly mezi městem a vesnicí aj.). Znamená to, že s rozvojem kulturní úrovně se nutně zmenšuje společenský význam — a proto i společenská podpora amatérské umělecké tvořivosti? Náš časopis věnoval řadu ročníků důkazům, že tomu tak není, že se tento společenský význam jenom nutně mění, přesouvá jinam — ale nezmenšuje! Nutně jiné musí být formy řízení i péče o ně. Nutně jiné — ne však žádné, nebo skoro žádné, nebo jen formální.

■

V ústředním kole soutěže v předvánoční Bukurešti jsem si zopakoval dějiny našeho ochotnického divadla. Ve velké oblibě jsou tzv. literární montáže, připomínající agitační vystoupení recitačních souborů DDOČ za první republiky. První republikou mi zavanula také řádka zcela bezduchých operetek, v nichž vrcholem švandy například je, když milovnice honí mladokomika kolem stolu, mlátíc ho botou do zad i níže. Četné vesnické soubory uvedly jakési lidové hry s jednoduchými dějovými motivy, zasazenými do rámce rumunských lidových zvyků, masopustního veselí, jarmarečního ruchu apod. Tak si asi představuji naše obrozenské ochotnické divadlo (mimochodem — výsledek byl velmi sympatický, vesničtí lidé neteatrálně předváděli něco,

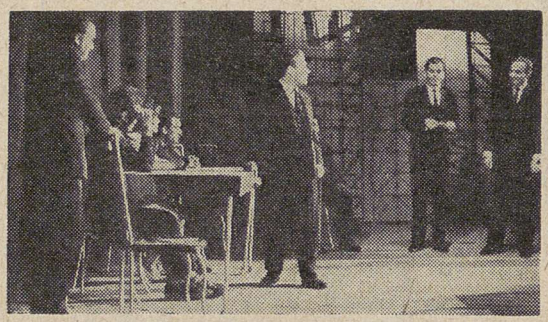

Ústřední kolo soutěže rumunských ochotníků. Záběry z inscenace hry P. Everaca Neviditelná štafeta, Nušičovy komedie Doktor filosofie a z typického představení „literární montáže".

co mají v krvi, a předváděli to se záviděníhodným temperamentem). U městských kolektivů byla nejvíce oceňována „budovatelská" hra ze současného života závodů. Pokud to mohu posoudit, trpí stejnými nedostatky jako naše hry padesátých let: naivní zápletky, schematické postavy, nedostatek obraznosti, vykonstruovanost atd. Například ve hře „Iubesc pe al 7-lea" (autor C. Şova) rumunskou učitelku hravě přesvědčí novinový článek, že je třeba opustit pohodlný byt v hlavním městě a jít budovat ven nový závod, ačkoliv ji o tomtéž za celé jednání předtím nestačilo přesvědčit deset úderníků v čele s jejím manželem, ve hře Neviditelná štafeta (P. Everac) jsou samí vzorní budovatelé, lišící se od sebe jen tím, že jedni jsou jen dobří, kdežto druzí ještě lepší atd.

Jinou skupinu rumunských her tvoří trochu starší komédie, z nichž některé jsou známy i u nás, například Bezejmenná hvězda (M. Sebastian). Její provedení na festivalu patřilo k tomu lepšímu, co jsem zde viděl. Kdybych měl vzít na představení kritický metr obvyklý na našich Hronovech, řekl bych asi, že je to průměrné představení, které má dva velmi dobré herecké výkony, ale zjednodušuje vztahy a vývoj postav, nemá rytmus a proti textu jednostranně akcentuje (někdy jen vnějškovými prostředky) komickou stránku hry, opomíjejíc její spodní lyrický tón. — Méně se hrají také hry autorů jiných zemí, výjimečně (a ne dobře) světová klasika (Molière, Ibsen). Naše dramatika byla reprezentována málo šťastnou inscenací zde populárního Karvaše, jeho dramatem Antigona a ti druzí. Snaživý soubor hrál místo dialogů slavnostní monology, jeho hrdinové byli velice „hrdinští", ale málo lidští, představení se táhlo do únavy a zcela postrádalo vnitřní napětí.

Touhy vyjadřovat se po svém a objevovat nové jsem na amatérských prknech našel pramálo. Tento skok je patrně věcí podstatně delšího vývoje, než vede od „obrozenských" snah k více méně pasívní reprodukci novějších textů. Nebyl jsem nadšen ani v profesionálních divadlech — s jedinou čestnou výjimkou, kterou tvořila představení Divadla Mic, zvláště jeho inscenace Plešaté zpěvačky (uváděná v jednom večeru s pěti dramatizovanými úryvky z Caragialových próz). Zásady režiséra a současně dramatizátora, které uveřejňujeme v dnešním čísle, byly inscenací naplněny. Je to vynikající moderní představení. Ve výše uvedených souvislostech mne nesmírně překvapilo.

Amatérské inscenace většinou trpí nedostatky, dobře známými i u nás: přestože je nadšení, zájmu a dokonce i talentu mezi ochotníky dost, jen výjimečně se dostanou nad polohu pouhého patetického přednášení textu; mluví slova, ale nejednají. V inscenování neomezeně vládne model, nazývaný v naší terminologii nejčastěji popisným realismem. Na festivalu ovšem nevystupovaly studentské divadelní soubory, které prý tvoří opravdovou elitu a mají za sebou i úspěchy zahraniční.

Podstatný rozdíl je v publiku: je ho hodně, je nadšené, spokojené, tleská, pláče, křičí — jako děti. Ovšem diferenciace obecenstva nastoupila i zde. V Divadle Mic jsem na řadě představení poznal vysoce náročné a vnímavé publikum — převážně mladé. Když jsem se bedlivěji díval po návštěvnících amatérských inscenací, objevil jsem tu a tam skrytý posměšek a jen formální jásání nad heslovitou agitací literárních montáží. Při rozhovorech s lidmi — v kraji mimo hlavní město — jsem namátkově poznával, že se objevuje nespokojenost s šedivou barvou současných rumunských her. V Divadle satiry a hudby (Teatrul satiric muzikal „Const. Tănase") moc satiry nebylo, ale největší ohlas u převážně mladého publika měla big-beatová zpěvačka, jež byla do programu zařazena — se záměry parodickými! Ba, problémy, v nichž se zmítá naše dnešní amatérské divadlo, objeví se jednou i v ochotnickém ráji. Jde o to, jak je budou řešit. Zatím se mi zdá, že všechno, co na tomto úseku dělají, je výborně promyšleno a dokonale zajišťováno. Cesta v lidové umělecké tvořivosti, které sami říkají cesta pozvolného vývoje ke kvalitě, nese zatím výsledky: vždyť i představení, která by dnes u nás neobstála, mají v rumunských vesnicích a městech veliký ohlas. Jak dlouho?

■

Viděl jsem Rumunsko z rychlíku. Opravdu z rychlíku, protože auto pro čs. delegaci nebylo — a kde bylo, nebyla silnice. (Rumunské silnice jsou ještě v horším stavu než naše.) Viděl jsem Rumunsko z rychlíku, proto by bylo krajně drzé dělat velké závěry. Tyto řádky jsou spíš pokusem shrnout pár dojmů, z nichž ten hlavní je, že rumunské amatérské divadlo má ohromnou masovou základnu, důslednou organizaci a dobré vedení, že je patrně takové, jaké je dnes rumunský lid potřebuje, a že tedy má všechny předpoklady k dalšímu růstu. **JIŘÍ BENEŠ**

PŘEDPISY O ČINNOSTI A ORGANIZACI LIDOVÝCH DIVADEL

(Otištěno zkráceně)

Čl. 1. Lidová divadla jsou vyšší organizační formou ochotnické činnosti. Mají za úkol přispívat k zvýšení socialistické výchovy nejširších mas, k utvoření a rozvíjení estetického cítění, a to prostřednictvím repertoáru, který má vysokou ideologickou a stále se zvyšující uměleckou úroveň. Lidová divadla pracují při kulturních klubech odborů ve velkých závodech a v některých okresních domech kultury (obzvláště v takových místech, kde neexistují profesionální divadla). Činnost lidových divadel je založena na výslovně dobrovolné činnosti ochotnických herců.

Čl. 2. Titul „Lidové divadlo" uděluje Státní výbor pro kulturu a umění, resp. Ústřední rada odborů, kolektivům, které prokáží nepřetržitou uměleckou činnost alespoň za období 4—5 let, jsou schopny obsadit alternované obsazení pro každou nastudovanou hru a mají podstatnou část členů se zkušenostmi přibližujícími se úrovni profesionálních herců.

Čl. 3. Věrohodnost návrhu krajských rad kultury a krajských odborových rad na udělení titulu Lidové divadlo prověřuje Státní výbor pro kulturu společně s Ústředním domem LUT a s komisí pro kulturní a výchovnou činnost ÚRO.

Čl. 4. Dramaturgický plán lidového divadla na jednu sezónu musí obsahovat alespoň dvě celovečerní a dvě jednoaktové hry (především nová díla současné dramaturgie a díla rumunských klasiků). Repertoár lidových divadel každoročně schvalují Státní výbor pro kulturu a ÚRO. Jakékoliv změny v dramaturgickém plánu mohou být provedeny jen s jejich souhlasem. Lidová divadla při okresních domech kultury mají za úkol sehrát týdně 1—2 představení v místě a kromě toho alespoň dvě představení na zájezdech. Druhá podmínka se netýká lidových divadel pracujících pod záštitou odborových organizací. Nejsou-li uvedené úkoly plněny, mohou Státní výbor a ÚRO titul Lidové divadlo odejmout.

Čl. 6. Umělecká rada každého lidového divadla (ředitel okresního domu kultury, resp. ředitel závodního klubu, jeden režisér, jevištní výtvarník, 2—3 ochotničtí herci) je schvalována krajským výborem pro kulturu a krajskou odborovou radou. Ředitel domu kultury, resp. závodní výbor, pomáhají umělecké radě vypracovat repertoár a soustavně zvyšovat uměleckou úroveň představení, diskutují o dramaturgickém plánu, navrhují jeho obohacení novými díly, navrhují obsazení jednotlivých titulů, provádějí diskusi o každém představení ještě před premiérou, navštěvují pravidelně i reprízy, aby zamezili snižování úrovně inscenace. Organizují a pomáhají při rozvoji výchovného procesu členů souboru a zajišťují pomoc profesionálních divadel.

Čl. 7. Okresní domy kultury hradí veškeré výdaje, spojené s výrobou kulis, kostýmů, s dopravou, s odměnami režisérům atp. z mimorozpočtového fondu. Závodní výbory ROH hradí veškeré výdaje z činnosti lidových divadel, přičemž používají i příjmů za odehraná představení.

Čl. 8. Krajské, okresní a městské výbory pro kulturu, resp. příslušné odborové složky, jsou odpovědny za stálé sledování činnosti lidových divadel.

Čl. 10. Tyto předpisy se uvádějí v platnost dnem 1. září 1964.

SLOVO

režiséra Malého divadla (Teatrul Mic)

VALERIA MOISESCU

Na cestu představení „Caragiale-Ionesco", které je divadlem experimentálním, předsevzali jsme si tyto cíle:

1. Že budeme dělat divadlo, které zrcadlí současnost, divadlo, které je na Západě známo pod jménem „divadlo absurdity".

2. Že si ujasníme některé pojmy absurdní estetiky a zásady divadla absurdity.

3. Že ukážeme na absurdním divadle i jeho humor a že poukážeme na kořeny staré a hodnotné tradice tohoto divadla i v literatuře rumunské, zejména v díle jednoho z předních dramatiků I. L. Caragiala; nebo že aspoň poukážeme na určitou příbuznost mezi Ioneskem a Caragialem. Snažili jsme se, abychom četli a pochopili Caragiala očima dneška, bez vlivu automatismu a překonaných ohlasů, které mohou zatemnit některé hluboké a překvapivé rysy jeho díla.

4. Chceme ukázat, že divadelnost divadla absurdity, jež má staré tradice v oblasti cirku, v umění žonglérů, akrobatů a mimů, v umění klaunů atd., není ve skutečnosti nic jiného než prostředek, a to prostředek explozívní a expresívní, sloužící sdělování myšlenek; že je to neobvyklý a překvapující prostředek, který svými šokujícími účinky nutí k přemýšlení o realitě.

5. Že uvedeme divadlo absurdity jako divadlo sociálního protestu — vždyť už Eugène Ionesco prohlásil, že jeho Plešatá zpěvačka je satira adresovaná světové maloburžoazii, že je namířena proti duševním automatismům, mentalitě a vztahům maloburžoazie.

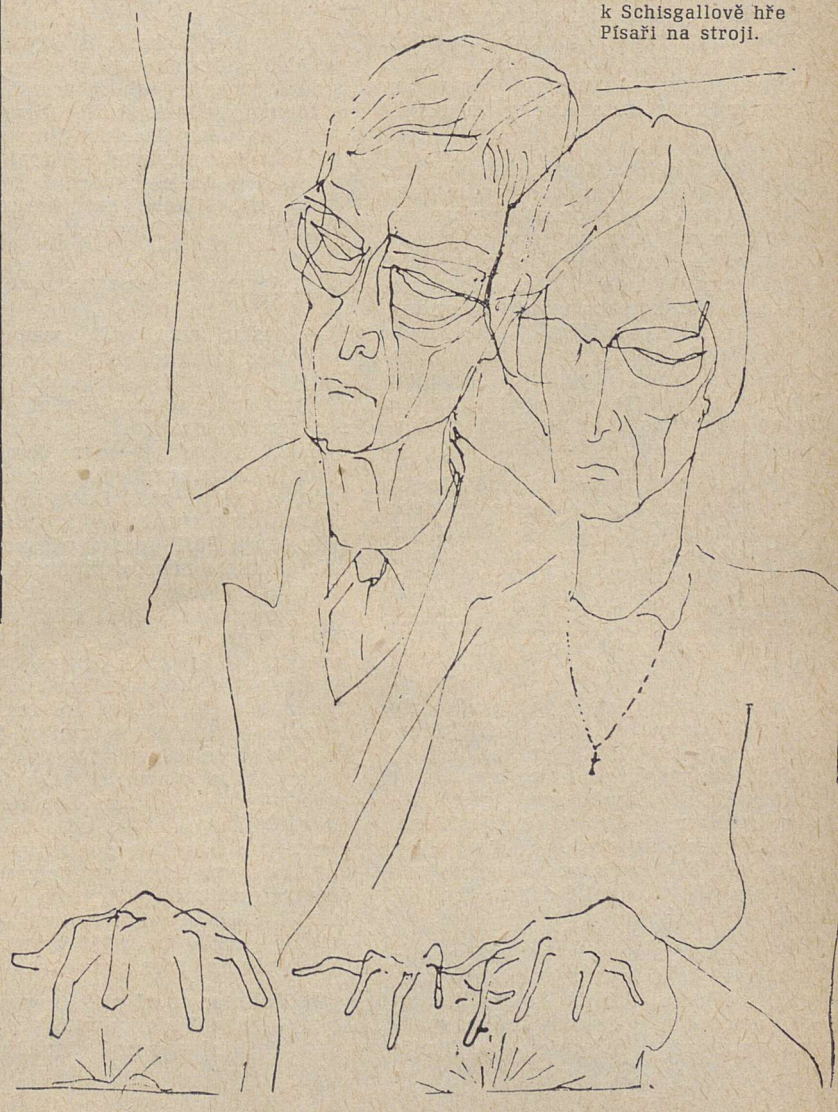

Kresba z programu Teatrul Mic k Schisgallově hře Písaři na stroji.

Výlet zasklenicí whisky

Anglie vlastně začíná už v Belgii. V ostendském knihkupectví dostanete francouzského průvodce po Itálii za libru a hbitá pokladní vám přesně vrátí nazpět v belgických francích. A pokud se na vás na první pohled nepozná, že jste rozený Ostendan, považují vás automaticky za Angličana.

Podruhé začíná Anglie na lodi Princ Filip, kde mají němečtí námořníci klackovitou anglickou výslovnost, neukojitelnou touhu po sixpenci za obstarání palubního křesílka a anglické polobotky. V lodním obchodě si můžete koupit skotskou whisky a hot dog, což je dobrota skládající se z žemle a vepřového párku zpikantnělého vynikající hořčicí, kterou ostatně budete potom vyhledávat kdykoliv pocítíte hlad nebo vás zničí sendvič s hlávkovým salátem.

Potřetí a naposled začíná Anglie v doverském přístavu, kde každého zvlášť a každého osobně přivítá pasový úředník. Zde se také projevuje jediná barevná diskriminace příchozích. Pokud nehledáte v Anglii práci, vyplníte žlutou kartičku. Pokud ano, musíte vyplnit růžovou (vida je, lakýrníky).

Vlak je nízký jako gauč, o něco pohodlnější a podstatně rychlejší. Plouží se něco kolem 120 km/hod. k Londýnu, kde vás vysadí nejen na stejném nádraží, kde skončil svoji cestu kolem světa za 80 dní Mr. Phileas Fogg, ale dokonce ve stejnou dobu. S tím rozdílem, že nevyhráváte v souvislosti s touto náhodou také dvacet tisíc liber.

Vystoupíte a jste definitivně v Anglii. Je třeba sebrat zavazadla a všechna známá anglická slovíčka, koupit si mapu, plán podzemní dráhy, schéma autobusů a železnic — nelitujte peněz, vyplatí se to — a pak děkovat královně za to, že na vás čeká živý Angličan a odveze vás z toho zmatku pryč.

Zvykej si, turisto, budeš Londýňanem.

Nevěřili byste, jak je těžké zvyknout si na to, že se jezdí po ulici vlevo. Musíte se proto podívat napřed vpravo a pak vlevo. Pro člověka, jemuž od třetí obecné laskaví členové SNB vštěpovali do hlavy, že musí zachovat postup právě opačný — v Československu ovšem vhodný — to je téměř nemožné. Před křižovatkou jsem se proto vždycky na chvilku zastavil a tiše jsem si zopakoval: napřed vpravo, potom vlevo. Když jsem však vkročil do jízdní dráhy, stejně jsem se obvykle spletl. (Je důkazem kvalit anglických řidičů, že jsem nezahynul.)

Ještě těžší však je zvyknout si na neobyčejnou (pro nás) zdvořilost a ochotu. Ujede-li autobus před nosem a průvodčí vidí vaše nemohoucí gesto, chápe je jako výraz důvodného spěchu a autobus o pár metrů dále zastaví. Jelikož se předjíždí vpravo i vlevo a za dobu svého pobytu jsem nepronikl do pravidel silničního provozu, mám za to, že dopravu řídí pouze pravé ruce řidičů, kterými ukazují buď že brzdí, nebo vybízejí kolegu, aby předjel, či dávají vozidlu, přijíždějícímu zprava — pardon, zleva — rukou přednost. Rozhořčených tváří za volantem neviděť, stejně tak jsem nebyl svědkem ani jedné dopravní nehody (ty se asi konají na venkově a na dálnici).

Pro malou českou duši skýtá doprava dvě radosti. Jednak si může vystoupit po schodech do prvního patra autobusu, jednak každý cestující si sám říká cenu jízdenky, kterou chce. Autobus tak poskytuje jednak dobrý výhled a jednak obohacení. Toho, jak jsem byl svědkem, naši krajané bohužel využívají. Trapné.

HLEDÁM MUŽE Z BAKER STREET

V notýsku jsem měl poznamenáno: Sherlock Holmes, Baker Street 221b. Přesnou adresu jsem měl od Jana Skopečka, jenž Holmese hledal předtím, než psal dramatizaci Psa baskervillského... Protože jsem vzdělaný, věděl jsem, že Holmes už dávno zemřel (ačkoliv o tom neexistují doklady. Angličanovi však musíte věřit, protože on věří vám). Přál jsem si alespoň najít ulici a dům, v němž velký logik bydlel. Ulici jsem našel, dům však nikoliv. Na parcele 221—225 sídlí pobočka Lloyd Bank Limited (v Londýně je bank asi tolik, kolik červených autobusů) a nic, ani kus kamene nepřipomíná drahou literární osobnost. Ačkoliv — je tu přece ta ulice. (Angličané jsou velkorysí.) Sherlocka Holmese jsem tedy nenašel, avšak objevil jsem Sherlock Holmes Bar nedaleko nádraží Charing Cross, odkud odjížděl analytik s dýmkou potvrzovat svoje skromné hypotézy na anglický venkov, který se zřejmě za Arthura C. Doyla hemžil záhadnými úmrtími — což ostatně, podle Daily Mirroru soudě, o něm platí dodnes. O tom venkovu.

Na Holmese se už příliš nevzpomíná a kdybych náhodou nenašel v knižní velkoprodejně sebrané případy S. H.

v exkluzivní vazbě, byl bych definitivně přesvědčen, že je navždy zastíněn svým méně elegantním, méně korektním, avšak daleko komerčnějším vnukem Jamesem Bondem, slavným supermanem — agentem 007, vynalezeným již zemřelým Ianem Flemingem.

Paper-backů, vybavených křiklavými obálkami s magickým 007, jsou plné obchody: jsou k dostání stejně v trafikách, v potravinové samoobsluze, jako v šatně cukrárny a kiosku u Westminster Abbey. Angličan je čte na ulici, v podzemní dráze a ve vaně. To je pravda. Avšak není pravda, že bere Bonda vážně. Jeho výstřednost končí u obchodu s předměty 007, kde pro syna koupí klobouček 007, pastu na zuby 007 a ještě několik obyčejných předmětů 007, na nichž je dražší právě jen to číslo.

Konečně, potvrdil mi to i Rif.

SEZNAMTE SE S RIFEM

Rif je dokonale zrzavý osmnáctiletý kluk. Užil jsem s ním nejvíc legrace. Denně jsme se totiž zdravili — pokud jsme se viděli ráno — Evening, Sir, pokud večer — Morning, Sir. Pro nás oba to byl vrchol humoru a stačil nám po celou dobu mého pobytu.

Dělal mi průvodce po své diskotéce, v níž vedle Shadows, Beatles a Presleyho byl Rachmaninov, Čajkovskij a Hindemith.

Jednou večer přišel poprvé slušně oblečen (Morning, Sir). Vyměnil tmavozelený jumper za společenský oblek a přinesl mi lístek do divadla. Následoval jsem jeho příkladu a v sedm jsme vyrazili. Měl jsem zato, že cesta bude daleká, a byl jsem dost (mile) překvapen, když se za několika rohy Rif zastavil před budovou metodistic-

kého kostela a oznámil mi lakonicky, že jsem na místě.

Scházeli se tu velmi společensky oblečení lidé velmi rozdílného věku, o kus dál se plnilo parkoviště. Proto jsem až do poslední chvíle netušil, že se jedná o představení ochotnické a mladý soubor navíc. Jmenují se The Masque Student Theatre Group a ten večer dávali premiéru Kapky medu (autor Shelagh Delaney).

Kdybych neznal hru z jejího filmového přepisu, sotva bych pochopil, oč jde. Hercům jsem totiž většinu textu vůbec nerozuměl. Ředitel školy, který seděl za mnou (později si mě získal výrokem, že jde k televizoru jen tehdy, mluví-li předseda vlády nebo hrají-li Beatles) mě utěšoval tím, ze se na jevišti mluví hůř než cockney a on sám že tomu také nerozumí.

Všechna místa však byla vyprodána a obecenstvo se chovalo — jako v divadle. Reagovalo živě, jakmile se poprvé objevila populární představitelka Heleny, rozhořčovalo se nad Geoffreyem, s porozuměním přizvukovalo replikám. Potlesk doslova nebral konce.

■

Sociální složení souboru je velmi rozmanité. Autorské právo provozování platí městská rada, která má o tuto činnost mládeže veliký zájem. Dramaturgický plán neexistuje. Když nastudují hru, nějaký čas ji hrají (pokud je samotné hra baví) a pak teprve začnou přemýšlet o další. Profesionální umělci s nimi nespolupracují. Ne, o české dramatické tvorbě nejsou informováni . . .

Rif mi po představení sdělil, že to nebylo špatné, ale on chodí raději hrát kriket. To byla jediná neomalenost, kterou si ke mně Anglie dovolila (Rif šel do divadla kvůli mně).

BEATLES

Není to ani příliš dlouho, co se naším tiskem začaly šířit zprávy, že populární skupina vychází z módy. Delší dobu se neobjevili na prvním místě žebříčku pop-melody (v Anglii se říká veškeré hudbě nevážné pop-music. S pojmem big-beat jsem se vůbec nesetkal. To však mohla být také náhoda.).

Skutečně, Beatles přestávají být módou — a stávají se součástí tradice. To znamená nesmrtelnost.

Sledoval jsem je při cestě v jejich podnikovém Rolls-Royci na premiéru nového filmu Help !, viděl jsem zoufalé úsilí opravdových urostlých policistů sejmout se střechy vozu neznámou blondýnku. Dvacet minut jsem obcházel blok, v němž je kino London Pavilion. Byl obležen pětistupem, mířícím rychlostí kilometr za hodinu k pokladně. Vstupenka na premiéru stála 5 liber (za pět a půl libry dostanete plně tranzistorový magnetofon nebo dva páry exkluzívních polobotek nebo troje texasky nebo čtyři dlouhohrající desky). Třicet diváků odvezly ambulance . . .

Druhý den proběhly na stránkách všech novin velké snímky princezny Margarety, jak tiskne ruku Ringo Starrovi.

Rif mi řekl, že Angličané si váží královské rodiny a Beatles, při čemž není toto pořadí vždy přesné.

SHAKESPEARE ŽIJE VE STRATFORDU

A Stratford žije Shakespearem. Mekka a Medína světového divadla se neděli co neděli zaplní lidmi, jichž tu je o něco méně než aut. Přijíždějí na výstavu, avšak ne každý si ji prohlédne. Raději postávají po ulicích, plují po Avonu, píší pohlednice . . . Výstava je proto nejtišším místem v této studnici rámusu.

Tuzemec československý, uvyklý na lehký rukopis našich scenáristů a výtvarníků, je v první chvíli — zklamán. Symbolické vyjádření se střídá s velmi popisným, exponátem nejsou věci, nýbrž atmosféra. Expozice se ukrývá v šeru, jež svádí ukrást oblázek jako suvenýr. Co máte vidět, je osvětleno bodovým reflektorem nebo prosvětleno. Můžete zde strávit stejně tak hodinu jako celé odpoledne. Vyjdete-li pak opět na denní světlo, teprve se vám rozbřeskne, že nyní víte o Shakespearovi a jeho době mnohem více, než když jste vcházeli dveřmi napravo.

Například ve velkém sále, který symbolizuje Londýn (černý havran představuje despotismus vládce Toweru, koš bohatství Temže . . .), vyvolává stereofonické zařízení stejný hluk, jaký slyšel v sedmnáctém století poutník, jenž prošel londýnskou branou . . . Tyčí se zde sloup, pobitý hřebíky. Zatloukali je do něho návštěvníci. Kdo měl takový sloupek před domem, tomu se vyhýbal mor. Jiný kůl je odřený a visí u něho dva řetězy. Aby byl obrázek úplný, chybí jen třetí detail. Dva medvědi, kteří se u takového kůlu před divadlem rvali. Jakýsi živý divadelní poutač . . .

O básníkovi samotném se dozvíte dost málo. Věda o něm totiž stále neví dost. Tak musí stačit ta atmosféra. A panýlek, jenž názorně předvádí, jak vznikl musicall Kiss Me, Kate. Příběh začíná v saloonu, kde blond Katharina očekává kovboje Petrucchia a končí tak, že blondýnka křičí Proč je tam ta děvka a kovboj praví: Ale co, come on (poklepává na šimla) and kiss me, Kate.

Za šilink dostanete plakát výstavy a radu, kudy cestička k domku praštěné Anny Hathawayové.

■

Anglie končí poprvé v Doveru za sklenicí whisky. Podruhé na belgické lodi a potřetí v Ostende, kde vás zase přivítá starý, dobrý, prašivý kontinent. S ubývajícími kilometry vlaku vůně oceánu slábne a stesk po whisky korunuje vaše vědomí . . .

SAŠA MIKŠOVIC

Londýnské záběry. Na druhém snímku Downing Street 10, vpravo uprostřed náměstí Trafalgar, vpravo dole záběr z Avonu.

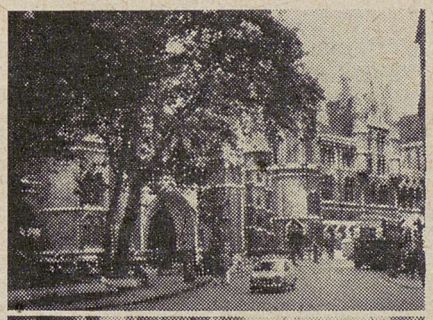

Keď je nevýhoda výhodou

Celoštátna kríza malých javiskových foriem, prejavujúca sa v Čechách úbytkom súborov, ale aj stratou kvality a priebojnosti, prichádza na Slovensko oneskorene a s inými znakmi. Zaostávanie za českými súbormi o tri-štyri roky prejavilo sa v tomto momente ako činiteľ, ktorý dovoľuje ešte doznievať vlne malých foriem na Slovensku. Aj tu síce ubudlo súborov, ale tie, čo zostali, snažia sa už veľmi cieľavedome o serióznu umeleckú prácu. Zahynuli všetky tie súbory, ktoré nevychádzali z pocitu, že treba čosi povedať, že súbor má čo a ako povedať, ale ich odrazovou bázou na vstup na javisko bolo chcenie, potreba ukazovať sa, byť aktívny, zapájať sa, plniť príslušnú kolonku hlásenia, producírovať sa... A za tými nám nie je ľúto. Krajské prehliadky v uplynulom ročníku STMP v Michalovciach (Východoslovenský kraj), Pezinku a Modre (Západoslovenský kraj) spojené aj s divadelnými súbormi a prehliadka v Kysuckom Novom Meste (Stredoslovenský kraj) jasne ukázali, že ak niekto robí na Slovensku teraz progresívny typ programu v amatérskom divadle MJF, tak sú to práve tie kolektívy, ktoré prežili obdobie „despotizmu" mladej kritiky a že sú tak trochu aj výsledkom jej činnosti a že tvrdé hodnotiace slová od poroty či z novín nemohli ich tvorivé odhodlanie zastaviť.

Fakt, že nie v každom kraji sa uskutočnila krajská prehliadka malých javiskových foriem samostatne, ergo niet už toľko súborov, ktoré by aspoň na prijateľnej úrovni mohli organizovanie takéhoto podujatia podnietiť — môže byť pre niekoho príznakom krízy. Akútnej krízy, doznievaním ostrej kritiky, ktorá znechutila mnohé kolektívy atď., atď. Pre zasvätených jediná krajská prehliadka je symptomom nového pohľadu na tento divadelný druh. Symptomom nielen toho, že čistí „veľkí divadelníci" pripustia už medzi seba podľa nich túto ľahšiu múzu, ale i toho, že sa aj estrádne a kabaretné súbory pretriasajú cez husteišie sito kritického pohľadu a že sa nepociťuje potreba účtovnícky vykázať ďalšiu akciu, ktorú tá ktorá osvetová inštitúcia urobila „pre zvýšenie ĽUT v našom kraji". Dosť dlho sme čakali na tento pohľad, na aplikáciu týchto prísnejších kritérií, na zaradenie malých javiskových foriem do kategórie umenia, na ktoré predsa len nestačí málo času, málo ľudí, málo talentov, málo umenia a málo občianskej statočnosti.

Čo teda spôsobilo túto pre slovenské malé formy, prednedávnom tak žalostne zaostávajúce za českými, optimistickejšiu situáciu? Predovšetkým skutočnosť, že vzniklo niekoľko kolektívov s väčším kvocientom vzdelanosti, ktoré si do štítu vedome napísali umenie, zaangažovanosť, úprimnosť a sebavyjadrenie. Potom i to, že sa vyskytlo niekoľko možností i na Slovensku vidieť niekoľko vyspelých českých súborov — od ktorých sa slovenskí maloformisti ešte predsa len môžu všeličo priučiť. A v neposlednom rade, už spomínaná tvrdá, ale úprimná a zásadová mladá kritika, ktorá asi pred tromi rokmi začala hýbať nebezpečne stojatými vodami slovenských malých foriem. Ak urobila len to, že v teoretickej rovine sa pokúsila o formulovanie (v časopisoch, novinách, diskusiách, prednáškach) elementárnych zásad moderných, umeleckých malých foriem, reagovala na každý sľubnejší čin na javisku, kriticky poukazovala na všetky prehrešky voči základom modernej poetiky malých javiskových foriem a prinútila svojím ofenzívnym postojom k väčšej autocenzúre a kritickosti súbory, ktoré programovo vyznávali zastaralý a prežitý smer bezduchých zlepencov a schauprogramov — urobila pre začiatok dosť. Druhou etapou jej práce bude teraz okrem ďalšieho sledovania vývinu slovenských malých foriem aj dôsledné a pokiaľ možno vedecké spracovanie teórie, poetiky a koncepcie malých foriem. A nebojme sa privlastku — mladá kritika. Veď malé formy sú srdcovou záležitosťou predovšetkým mladých ľudí, aj keď bez rozdielu veku...

Kríza malých foriem, ktorá narobila toľko vzruchu v Čechách, nezasiahla ešte Slovensko. Kým české kolektívy už prekročili zenit svojich možností — formálne i myšlienkove — slovenské súbory majú ešte veľa rezerv a myšlienkových i formálnych možností. Ešte veľa je nepreskúmaných a nezmapovaných oblastí nášho spoločenského života, ešte veľa je nevyužitých formotvorných princípov a ešte veľa umeleckých názorov zostalo neuplatnených, nedozretých.

Na čele súčasných malých foriem na Slovensku stojí bratislavské Divadielko ÚSMEV, ktoré pracuje pri Dome pionierov a mládeže K. Gottwalda. Dlho tápalo a potkýňalo sa o nevydarené predlohy. Od začiatku však je u neho možné vystopovať snahu po samostatnej dramaturgickej línii. Od Vyskočilovho Ó rodný ranč, cez Blues na tri zámky od mladých bratislavských autorov I. Úradníčka a M. Slobodníka po poloúspešnú scénickú montáž Čakáte niekoho z textov M. Lasicu, J. Satinského, P. Petišku a T. Janovica a po poslednú premiéru Galzynského Panoptypika Zelená hus, ktorá je vrcholom slovenskej maloformistickej produkcie. A to nielen amatérskej, ale i profesionálnej. Predovšetkým svojim dramaturgicky odvážnym novátorským činom, poňatím čierneho i poetického humoru, maximálnej zaangažovanosti a filozofickosti diela. ÚSMEV patrí medzi tých málo amatérskych súborov, ktorý sa nevenuje iba „secvičovaniu" konkrétneho programu. Dramaturgička a režisérka Eva Brogványi venuje značnú časť času na pohybovú prípravu, hlasovú výchovu, študijné etudy a iné rôzne pomocné cvičenia umožňujúce potom mladým hercom bezpečne sa pohybovať po javisku. Nie je potom náhodou, že niekoľko bývalých členov tohto amatérskeho divadielka študuje na bratislavskej Vysokej škole múzických umení a niektorí pracujú už i ako divadelní profesionáli. Vyhranená dramaturgická tvár tohto súboru — orientácia na filozofický a spoločensky dráždiaci typ divadelnej satiry, mu dáva dnes významné postavenie aj v kontexte celoštátnom.

Druhým najúspešnejším kolektívom Celoslovenskej prehliadky amatérskeho divadla v Spišskej Novej Vsi bolo známe Divadielko Pod kupolou pri PKO v Košiciach. Je

Vlevo Horvátův záběr z programu „Rekviem pre párnokopytníkov", vpravo rytmická skupina divadélka Úsmev.

Zvolenský soubor malých uměleckých forem MUF-14.

to súbor, ktorý disponuje talentovanými interpretmi. Jeho Achillovou pätou je zatiaľ otázka textov. Tento kolektív potrebuje viac či menej hotové texty. Pociťujeme u neho zatiaľ značnú absenciu systematickej dramaturgickej práce v plnom jej rozsahu. Ale rozhodne jeho úsilie o divadelný tvar (občasná pomoc režiséra prof. O. Katušu zo ŠD), výborný jazzový sextet i kvality interpretov dávajú tomuto kolektívu perspektívy do budúcnosti.

Súbor AMFOR z Bratislavy patrí medzi tie amatérske kolektívy, ktorého prácu už niekoľko rokov sledujeme naprosto vytrvale. Z jednoduchej príčiny — každá jeho premiéra vzbudzuje rozruch v slovenských malých formách a niektoré formotvorné princípy pociťujeme ako nóvum v reláciách celoštátnych. Cesta AMFORU od prvého programu pohybových etudiek jazzu a pesničiek Variácie, cez mnohokrát prerábaný kabaret Nech sa páči liter vzduchu s využitím science-fiction, textapealové predstavenie Na čom visím? s využitím princípov divadla absurdity k poslednej premiére, kabaretnej hre Jozefa Závodského a Braňa Hlubockého Rekviem pre párnokopytníkov, je zložitá, ale v celej línii poznačená úporným hľadaním a neopakovaním obohratých vecí.

Autori posledného textu si tentoraz postavili do stredu svojej pozornosti problém existencie hrubej sily, vulgárneho materializmu a kompromisníckeho živlu, ktorý je v každej životnej situácii ochotný ísť s kýmkoľvek. Text zatiaľ trpí neurovnanosťou filozofie. Slabá skúsenosť autorov s tak náročnou kompozíciou hry, inšpirácie z tak rôznorodých zdrojov, ako surrealizmus a divadlo absurdity na jednej strane a čerpanie z materiálov nášho súčasného spoločenského života, spôsobili značnú roztrieštenosť a neujasnenosť záverov. To je však už prakticky typický znak tohto kolektívu.

Osobité postavenie má v kontexte slovenských malých foriem súbor SVŠ v Poprade. Po vlaňajšej typicko maloformistickej premiére tohto roku uviedol Sen o slnku, inscenované pásmo slohových úloh. Režisér, slovenčinár Gustáv Kuchár je šťastnou symbiózou divadelného pedagóga a režiséra. Nenáročné vlastné texty veršované i prozaické, s hudbou a nenáročnou básnivou choreografiou vytvorilo decentné a divácky veľmi vďačné predstavenie pokúšajúce sa o zmapovanie pocitov mladých ľudí.

Tí, ktorí sa pred tromi rokmi zúčastnili Celoslovenskej prehliadky malých foriem v Košiciach, sa iste pamätajú na sympatické prekvapenie, ktorého sme sa dočkali od súboru z Istebného BODLIAK. Po úspešnom prvom programe sa kolektív dlho nemohol nájsť. Až toho roku opäť prišiel so sviežimi textami, miestami dobrými hereckými výkonmi, slušným dixielandom. Dnešný stav dramaturgickej a autorskej práce súboru, ktorý obetavo vedie E. Stanovský, je taký, že kolektív sa bude musieť definitívne rozhodnúť pre isté vyhranenie svojej tváre. Bude musieť priznať farbu. Dospel tak ďaleko, že elementárne prehrešky voči réžii, herectvu už nebudeme môcť pardonovať s uvedomením si, z akej maličkej oravskej dedinky súbor prichádza. Je nutné, aby prudko „zapracoval" na štýlovej čistote svojich programov.

A aby sme boli kompletní, treba ešte aspoň spomenúť do vrstvy ambicióznych slovenských maloformistov súbor MUF 14 zo Zvolena, ktorý pracuje s celkom krátkymi útvarmi (epigramy, mikropoviedky, aforizmy) detský estrádny súbor z Novák vedený mladým L. Pavlíkom, bratislavský vysokoškolácky CHAOS venujúci sa predovšetkým textapelovým predstaveniam z vlastnej tvorby i jedného z víťazov tohtoročného Hronova súbor OB Nivy, ktorý mal v repertoári Fuxovu kabaretnú hru Hamlet IV.

Škoda, že v tejto rozšírenej poznámke na okraj ukončenia slovenskej maloformistickej sezóny nemožno informovať o tom, čo pripravujú súbory na budúcu sezónu. Doteraz jedine ÚSMEV študijne premieroval jednoaktovku Z. M. Bordowicza Križovka a malý textapeal, pripravuje scénickú montáž z diela Bertolta Brechta. Zvolenský MUF 14 hodlá inscenovať Úryvky zo životopisu Petra Petišku. A to je všetko. Nad ostatnými sa vznášajú ešte mraky neurčitosti a váhania. Možno však o rok, budeme môcť v podobnej poznámke konštatovať, že rok 1965 nebol náhodný, alebo posledný . . .

VLADIMÍR ŠTEFKO

CHCE SE VÁM diskutovat?

ABYCH PRAVDU ŘEKL, NECHCE. Jednak proto, že už opravdu unavuje opakovat stále stejné věci, o kterých se již léta ví. Dále proto, že je nejvyšší čas od diskusí přejít v činy a uvést do souladu to, co se ví, s tím, co je!

Reaguji na polemický článek dr. Juráka z 1. čísla Amatérské scény z jiných důvodů. Chtěl bych uvést na správnou míru některá jeho tvrzení, která nepokládám za správná a pravdivá.

Vedení

Dr. Jurák hovoří ve svém článku na několika místech o vedení ochotnického hnutí. Není mně jasné, koho má konkrétně na mysli. Zdá se, že jednou je mu tímto vedením Ústřední poradní sbor pro divadlo, jindy redakce Amatérské scény, pak mluví o vedoucích činitelích ochotnického hnutí a konečně o Ústředním domu lidové umělecké tvořivosti. Zdá se tedy, že vedle jiných příčin i toto „vedení" je odpovědno za neutěšenou situaci v celém hnutí.

Myslím, že je třeba zcela otevřeně říci, že již po několik roků žádné vedení, řízení ani organizování amatérského divadla neexistuje. To je právě ten kámen úrazu. Pro stručnost odkazuji na souhrn fakt v článku Jiřího Beneše „Přezrál čas" AS 1965, č. 6.

Poslání a mystifikace

Pokud jde o společenský smysl amatérského divadla, byly sebrány a zpracovány materiály k této problematice. V dějinách ochotnického divadla došlo tak k ojedinělé práci, na níž se podílela řada lidí, kteří se ochotnickým divadlem prakticky i teoreticky zabývají. Tato akce dala podnět opět k ojedinělým studiím historickým a teoretickým. Faktem je, že celá tato práce byla zatím zbytečná a realizace se nemohla uskutečnit právě proto, že neexistuje organizace ani řízení amatérského hnutí.

V této souvislosti chci upozornit, že již mnohokrát zcela veřejně — naposledy právě o 35. Jiráskově Hronově — bylo řečeno, že ochotnické hnutí jako celek je mystifikace, že existují určité typy divadelní amatérské činnosti s různou mírou a různým charakterem společenského významu: od pokusů o umělecká díla po pouhý divácký zájem o divadlo.

Špičkové nedorozumění

Otázky Hronova a pocit přezírání u větší části ochotnické obce — tady jde o vážné nedorozumění. Nevím, kdo a jak projevuje větší zájem o špičkové soubory, jaké orgány pečují o tyto soubory. Pokud vím, nepečuje o ně stejně nikdo jako o ty ostatní. Rozdíl, a to jediný, je v tom, že některé soubory po léta pracují s evidentním úspěchem co do výsledků inscenačních. Jestli někoho mrzí, že na Hronově se objevují některé soubory častěji, není to v důsledku nějaké větší péče, ale jen proto, že dělají dobré divadlo (Skřivanovci Brno, Zeyer České Budějovice, Makyta Púchov apod.).

Dokud bude Hronov organizován jako divácká vrcholná přehlídka, bude vždy záležitostí výlučnou, protože tu logicky bude převažovat společenský význam plynoucí z určité umělecké úrovně inscenační. Těžko tam budou moci být soubory, jimž jde víc o vlastní zábavu, nebo u nichž význam práce tkví ve vlastním seznamování se s tvůrčí divadelní prací apod. To je logika této přehlídky. Pravda je, že přehlídky lze organizovat i jinak — zažil jsem to loni v Scheersbergu a podrobně o tom píšu v 2. čísle AS z letošního roku. Tyto věci nelze míchat, naopak si je musí ochotníci alespoň uvědomit.

Snahy po braku

Tento fakt projevující se ostatně i u profesionálního divadla je důkazem jediného. Totiž, že velká část úsilí minulých let, kdy se převýchova poskytovala v našem životě jako na běžícím pásu, a také v amatérském divadle, šla často po vnějších stránkách. Dvacetiletý výchovný proces u diváka vedl nakonec k Rose Mary a banalitám českého filmu z okupace a v nejlepším případě k naivně inscenované české klasice. U některých ochotníků k Bártově pomstě, Kříži u potoka a všem těm titulům. To není dnes věc pouhého odsouzení, ale věc sociologického faktu, který by měl být rozebrán po dokonalém prostudování.

Generál bez vojska

Je na čase znova říci, co to vlastně bylo, ten Ústřední poradní sbor pro divadlo. Byl to poradní orgán divadelního oddělení ÚDLUT a jeho práce v posledních letech neměla jiný smysl, než osobním stykem členů z jednotlivých krajů shromažďovat alespoň kusé informace o tom, co se v amatérském divadle v republice děje. Dále pomáhal pořadatelům Jiráskova Hronova sestavovat repertoár tím, že jeho členové vybírali inscenace v jednotlivých krajích. Nic víc ani dělat nemohl, protože spojení do krajů a okresů nebylo organizační, ale toliko osobní. Mohl vyvíjet iniciativu různým směrem, a také ji vyvíjel. Pomohl například koncipovat loňský Hronov, když se oficiálně s ústřední přehlídkou nepočítalo. Dal podnět k sérii článků o dramaturgii apod. Nebyl tedy žádným generálem, neboť nebylo jeho posláním někomu velet.

Na hranici

Dr. Jurák se dotkl mnoha věcí s řadou správných postřehů. Alespoň pět z těchto postřehů jsem chtěl uvést na pravdě odpovídající míru. Osobně jsem přesvědčen, že celá záležitost s amatérským divadlem dospěla na možnou hranici, za níž buď bude muset dojít k pochopení, že společenský význam této činnosti si zaslouží pozornosti, výzkumu a zobecnění, a z toho vyplynou i požadavky na organizování, řízení a ovlivňování. Nebo k tomuto pochopení nedojde a amatérské divadelní soubory budou si izolovaně dělat, co budou chtít, což bude do značné míry závislé vždycky na tom, jací lidé se sejdou. Pak se ovšem společnost zbaví nástroje působícího na úroveň svých členů. Zvážit by to měl odpovědný orgán. V daném případě ministerstvo školství a kultury, jemuž byly jak spolupráce, tak i návrhy ÚPS-d k řešení celé problematiky zájmové činnosti už mnohokrát nabídnuty.

ZDENĚK KOKTA

■

CHCE SE MI DISKUTOVAT! Považuji článek dr. Juráka za první pravdivý souhrn obtíží ochotnického hnutí, který byl v poslední době zveřejněn. Bojím se však, že jeho plamenná výzva k diskusi nebude mít žádoucí ohlas. Jednak se asi nedostane do rukou většiny našich ochotníků (časopis není tak rozšířen), jednak mnozí z čtenářů mávnou jen rezignovaně rukou: my to všechno dobře známe, ale jestlipak to znají ti, kdo mají ochotnické divadlo řídit? Eventuálně ještě nad článkem pronesou ono hamletovské „slova, slova...", protože si uvědomí, že takovou výzvu k diskusi o současném stavu a budoucnosti amatérského divadla by měl podepsat ne ochotník dr. Jurák (při veškeré úctě k němu), ale přinejmenším odpovědný funkcionář ministerstva školství a kultury. Ne, prosím, tím nijak nepřeceňuji význam ochotnického divadla pro život naší společnosti. Vždyť toto hnutí má ještě dnes — po všech zá-

sazích, které je oslabily — desetitisíce aktivních pracovníků a velikou návštěvnickou obec. Lze se tedy divit, že se ochotníci ptají, jak je možno tak dlouho zavírat oči nad současným stavem — a neřešit jej? Přiznejme ochotníkům právo řešit problémy, shrnuté v článku dr. Juráka, a oni si je vyřeší! Bude to nějakou dobu trvat a možná se přitom dopustí některých chyb. Ale určitě to nebudou takové chyby, jaké se dělaly v minulosti, když se o ochotnickém divadle rozhodovalo bez ochotníků. Mám na mysli stejné právo, které bylo již dávno přiznáno myslivcům, rybářům, zahrádkářům, chovatelům drobného zvířectva atd.

Organizační schopnost aparátu

V našem Severočeském kraji prodloužila divadelní sekce o vlastní újmě termín podání přihlášek do STMP 1965—67 až k polovině ledna. Proč? Protože slíbené formuláře, které měly dostat okresy v říjnu 1965, nedodala Ústřední komise STMP ani v lednu 1966! Zajistili jsme tedy tisk vlastních přihlášek a rozeslali jsme je souborům v polovině prosince 1965, když jsme předtím v listopadu poslali osvětovým domům a poradním sborům podobné metodické pokyny k soutěži. 10. ledna mne volala metodička jednoho okresu, že ani do poloviny ledna nebudou moci přihlášky odeslat, protože se v okrese teprve rozbíhá kampaň pro nábor do STMP. Tedy to, co se mělo dělat na podzim, bude se dělat na jaře! Ale i to je ještě otázka, protože pracovníci osvětových domů a krajských osvětových středisek — včetně odborných pracovníků LUT — jsou plně zaměstnáni sestavováním jednotných kulturních plánů a vůbec mají řadu jiných starostí než péči o STMP. (Zvláště od sjezdu Socialistické akademie, kdy bylo vyhlášeno převzetí výchovně vzdělávací činnosti od osvětových domů — nikoliv však jejich pracovníků.)

Optický klam

Ochotnické soubory dnes především bojují o vlastní obecenstvo. Nejde jen o potřebu vyrovnaného rozpočtu, ale především o to, že žádný ochotník nebude hrát pro prázdné židle. Jestliže se podaří udržet obecenstvo tradičními inscenacemi klasických her, je to ten nejmenší ústupek průměrnému diváckému vkusu. Ostatně tyto hry jsou svým obsahem i formou (mám na mysli oblíbené hry naší klasiky) daleko bližší interpretačním možnostem většiny souborů. Ano, jsou a budou to často inscenace konvenční, ale zdá se mi, že jsme nutili soubory také k jisté konvenci, když jsme jim kdysi předepisovali a dnes jim doporučujeme hry jistého typu, jisté myšlenkové i formální oblasti — a tím jsme vmanévrovali ochotnické divadlo do stejné situace, v jaké se octlo divadlo profesionální. Ve jménu současnosti a vysoké umělecké hodnoty předlohy se na našich jevištích rozprostřela šeď jednotvárné tematiky a pomalu se vytrácela radost z pestré divadelní podívané. Hrát divadlo v dobových kostýmech znamenalo svého času vydat se posměchu divadelních „fajnšmekrů" a zatracení poroty.

Podlehli jsme optickému klamu, že náročnost diváků obecně značně vzrostla (prý vlivem televize) a že tedy také ochotnické divadlo musí udržovat krok s těmito nároky. Avšak návštěvnická obec nadále zůstává velmi diferencovaná a já se domnívám, že nesložité, dobře udělané představení poslouží daleko víc souboru i jeho divákům než namyšlený titul moderního autora, na jehož inscenaci síly souboru nestačí.

Pošetilý maximalismus

Zažil jsem na vlastní kůži (zčásti vlastním přičiněním) období, kdy jsme se v souboru honili za počtem premiér a repríz, i období, kdy jsme se rozhodli pilně studovat soutěžní hru bez valné vyhlídky na její častější reprízování. Nakonec jsme se všichni shodli na tom, že by naše další práce neměla smysl, kdybychom nenacházeli radost přímo v procesu příprav inscenace, kdyby dále naše ochotnická činnost snižovala náš výkon v zaměstnání nebo dokonce způsobovala rodinné konflikty. Myslím si, že za jiných předpokladů se ochotnické divadlo většinou dělat nedá. Nevylučuji výjimečné soubory, jejichž členové budou moci divadlu věnovat všechen svůj volný čas, kteří budou mít v povolání i rodinách ideální podmínky. Takové soubory mohou skutečně dosahovat mimořádných výsledků, zatímco ostatní jen tehdy, umožní-li to příznivá konstelace nejrůznějších podmínek. To ovšem neznamená, že by se průměr amatérského divadelnictví musel pohybovat v polohách diletantismu. Za dobrý průměr pokládám takové představení, s nímž je možno bez ostychu předstoupit před konkrétní obecenstvo. Širší společenský význam takového ochotnického divadla bude podle mého názoru v budoucnu růst (zvláště přihlédneme-li k současným těžkostem profesionálních divadel).

Rozdílnost podmínek, za nichž jednotlivé soubory pracují, diferencovanost jejich obecenstva i různé tvůrčí předpoklady nutí k zamyšlení nad tím, zda je správné požadovat od všech souborů maximum. Stejně tak je dost pošetilé se domnívat, že lze pouhým rozborem estetických problémů ovlivňovat růst úrovně všech souborů bez rozdílu. Jinak řečeno: různý metr na různé ochotníky!

Jediná cesta

Přiznejme ochotníkům právo rozhodovat v otázkách ochotnického divadelnictví. Věřím, že i dnes má ochotnické hnutí dost obětavých a odborně fundovaných pracovníků, kteří mohou se znalostí věci řešit konkrétní problémy podle různých místních podmínek. Není třeba se obávat, že se tím ztratí možnost centrálního ovlivňování. Myslím si, že právě naopak: jestliže bude získána zpět důvěra ochotníků a získají zase pocit sounáležitost k hnutí, pak teprve budou ochotni přijímat naše pokyny a metodické rady. To je podle mého názoru jediná schůdná cesta.

KAREL ROUBÍK

ZA DR. MAGDOU H. LOKVENCOVOU

Život býva veľmi často krutý. Aj k tým, čo zasluhujú opak. Režisér necháva na javisku kus seba, ona nechala všetko.

Dr. Magdu H. Lokvencovú, režisérku Novej scény v Bratislave, netreba širokému kruhu divadelníkov a menovite amatérom predstavovať. Pred rokmi ako absolventka práv sadla znovu do školských lavíc, pravda už nie k vôli získaniu diplomu, ale k vôli svojej láske — divadlu. Nejedna ťažkosť. Režisérka žena, vec dosť zriedkavá, prekážok dosť. No talent ubiť nemožno. Posledné roky znamenajú tvorivý umelecký rozlet, privlastňujeme jej húževnatosť, nezvyčajnú pracovitosť, odvahu — výsledkom sú rad po rade priebojné a úspešné inscenácie. Réžie hier na Novej scéne: Kúpeľ, Všetko naopak, Don Juan, Drotár, Ploštica; réžie v televízii, role vo filme. A vždy sa musel nájsť čas pre ochotníkov. Inštruovala priamo v súboroch, viedla po štyri roky konzultácie diaľkového školenia amatérskych režisérov, prednášala, bola aj na minulom Jiráskovom Hronove, pozývali ju do študijných krúžkov. Hovorila ľudsky, múdro, odborne. Jej bývalí žiaci — amatérski režiséri, zmenili sa veľmi skoro na blízkych priateľov. Cestovali často za Magdou. Pomohla, poradila.

Vo večerných hodinách 17. januára 1966 náhle zomrela. Uprostred práce. Neskutočnila mnohé svoje pracovné plány... Bude nám veľmi dlho smutno, veľmi dlho ľúto za Magdou...

JOSEF ŠMATLÍK

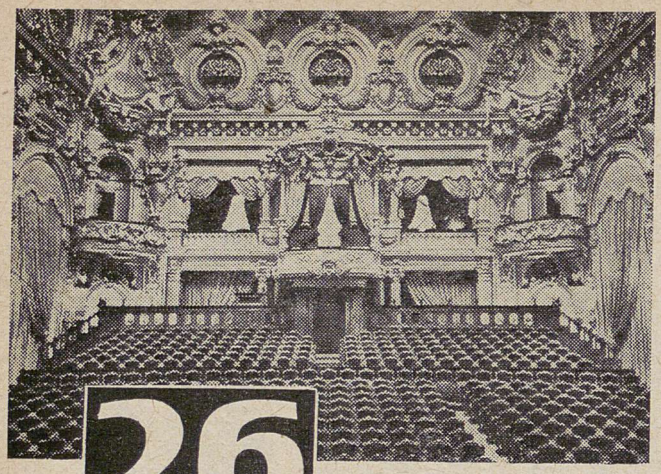

26 minut NA JEVIŠTI V MONTE CARLU

Dokončení

Československá vlajka vlaje v Monte Carlu

Druhý den ráno jsme se vraceli do divadla pro rekvizity a diaprojektory. Před divadlem na hlavním náměstí města byla postavena velká vlajkosláva s vlajkami všech zúčastněných států, kromě naší. Snad na ni pořadatelé zapomněli nebo nemohli do včerejška naši vlajku nikde sehnat. Najednou se Vilda zastaví a povídá: „Naše vlajka!“ Opravdu. Na čestném místě — hned vedle vlajky Monaka — vlála proti temně modrému nebi naše červenomodrobílá. Stáli jsme jako opaření. Jestli nás někdo pozoroval, bylo mu určitě k smíchu, když viděl malou skupinku lidí, která se zbožně dívá na vlající státní vlajku. Ale pro nás to byl nepopsatelný okamžik násobený vzdáleností větší jak 2000 km, která nás dělila od vlasti, a umocněný tím, že nešlo o pouhé společenské gesto pořadatelů, ale o uznání a respekt naší práce, československého amatérského divadla.

Diskuse a hodnocení

Diskuse o představeních minulého dne se konaly v sále Varieté každý den dopoledne. Diskuse řídili odborníci, většinou z řad profesionálních divadelníků. Velký zájem o hodnocení souborů nebyl jen ze strany pořadatelů a monacké veřejnosti, ale i předních francouzských profesionálů, novinářů a pracovníků rozhlasu a televize. Z tohoto hlediska se diskuse značně lišily od hodnocení na naší nejvyšší přehlídce — Jiráskově Hronově. Diskusi o našem představení řídil profesor Jean Camp. O jejím průběhu psal v posledním čísle Amatérské scény minulého roku dr. Jan Kopecký. Snad bych mohl dodat jen to, že známý francouzský herec Jean Paul Moulinot nás označil za divadelní profesionály. Zdůraznil však, že nechce ovlivnit výsledek hodnocení, že je mu zcela jasné, že jsme chtěli na festival přivést to nejlepší, co máme. Je pochopitelné, že projev pana Moulinota nezůstal v sále bez odezvy. Museli jsme přejít do ofenzívy. Stále nám však nevěřili. Až jsme na žádost pana Darcanta řekli, co děláme v civilu (učitel, elektrikář, ředitel školy, zámečník, osvětový pracovník, prodavač, pracovník závodního klubu), byla nedůvěra k našemu amatérskému profilu zlomena. V závěrečném projevu profesor Jean Camp prohlásil, že československá inscenace Trosečníků bylo to nejlepší, co letošní světový festival amatérského divadla v Monte Carlu přinesl.

Konečně moře

Vím, že mi nebudete věřit, že po tolika dnech v Monte Carlu jsme se ještě nekoupali v moři, ale je to pravda. Až dnes odpoledne jsme poprvé vyrazili na pláž. Je samozřejmé, že na pláž, kde se neplatí. Nebyl tam jemný písek, do kterého se můžete zahrabat až po krk, nestály tam slunečníky a ochotný pikolík neroznášel chladné nápoje. Zato tam bylo kamení nepříjemně píchající do chodidel a jedna opuštěná, stará sprcha s pitnou vodou. Ale nám to nevadilo. Byli jsme šťastní, že jsme u moře, že můžeme vychutnávat celé tři hodiny požitek z pěnivého mořského příboje a celí se ponořit do teplé vody a plavat, cákat, potápět se anebo líně ležet na vodě a každou chvíli se vznášet na hřbetu vlny a vzápětí padat, abychom za chvilku byli zas vymrštěni vzhůru. S očima červenýma od soli jsme dlouho poskakovali pod sprchou a pečlivě smývali krystalky soli, které se hromadily po celém těle. Potom jsme se spokojeně vyhřívali na podzimním sluníčku, které si v Monaku ani trochu nezadá s naším červencovým. Hodiny však neúprosně utíkaly. Ještě jednou jsme skočili do vody, udělali snímek na památku a s mokrými plavkami jsme spěchali do hotelu. Za hodinu musíme být všichni v černém na monackém zámku, kde nám a Kanaďanům udělí audienci monacká kněžna.

Audience u monacké kněžny

Na první pohled se zdálo, že jsme jakýsi soukromý pohřební průvod, ve kterém si účastníci každých pět minut předávají urnu s popelem zemřelého. Ve skutečnosti jsme se šli představit monacké kněžně Grace Kellyové a místo urny jsme nesli velkou kazetu s broušenou křišťálovou vázou. Vázu jsme vezli pro strýčka Příhodu a teď se nám náramně hodila. Před zámkem nás ceremoniáři poučili, jak se máme chovat, seřadili s Kanaďany do jednoho houfu a za dozoru monacké vojenské stráže jsme vešli hlavním vchodem — který je normálním turistům nepřístupný — do zámku. Prošli jsme několikerými dveřmi, až jsme se dostali na audienční nádvoří. Pro velké teplo se totiž všechny recepce a slavnostní přijetí pořádají většinou na volném prostranství. Šéf diplomatického protokolu nás zase rozdělil od Kanaďanů, takže každá skupina stála v jednom rohu nádvoří. Za našimi zády se procházeli jiní ceremoniáři, oblečení v bílých kalhotách a bílých vestách. Všichni jsme byli strašně zvědaví, jak vypadá opravdová princezna. Jestli bude mít dlouhé šaty a krajkový kapesníček v ruce. Deset minut uplynulo a princezna stále nepřicházela. Všem nám už dřevěněly ruce od vázy, kterou jsme si postupně předávali. Konečně se na druhé straně nádvoří objevila štíhlá žena v obyčejných proužkovaných šatech, s brýlemi a s krajkovým kapesníčkem v ruce. Aspoň že měla ten kapesníček. Jinak bychom byli úplně zklamáni.

Nejprve přišla za námi a dr. Kopecký jí naším jménem poděkoval za přijetí a za veškerou péči, které se nám dostalo v Monte Carlu. Princezna byla velmi překvapena naším dárkem. České broušené sklo je ve Francii a v Monaku velmi vzácné a vyhledávané. V zámku, který jsme si po audienci prohlédli, se jako největší a nejcennější exponát ukazují v korunovační síni čtyři obrovské lustry z českého křišťálového skla. Audience a prohlídka zámku se protáhla až do večera. Stáli jsme na náměstí před zámkem a dívali se dolů na západ slunce, na moře, na Monte Carlo, a snažili se navždy si uchovat v paměti panoráma nejkrásnějšího města na světě. Dnes tu stojíme naposled a kdoví, jestli ještě jednou v životě uvidíme palmy, moře, hernu, přepychové hotely, zrát pomeranče na ulicích, šoféry autobusů v bílých pláštích, rušné tržiště, naši Kamilku, Radio Monte Carlo, oceánografické muzeum, úzké uličky v italské čtvrti, nádherné a místem nešetřící prodejny aut, automaty na ledové nápoje; jestli ještě jednou budeme pít pravé francouzské šampaňské a beaujolais; jestli se setkáme se všemi, s kterými jsme tu uzavřeli přátelství, jestli ještě jednou uvidíme slavné divadlo v Monte Carlu.

Neděle 12. září 10,35 hod.

Rychlík do Marseille přijel na nástupiště. Rychle jsme na plošinu vagónu dali všechna zavazadla a vrátili se zpět. Objímali jsme se, plakali, tiskli ruce se všemi, kteří se s námi přišli rozloučit na nádraží. Přišla Kamilka, její česká babička, monačtí pořadatelé, celá skupina divadla Carawana ze západoněmeckého Düsseldorfu, několik Kanaďanů a kdoví, kdo ještě. Nepříjemný hvizd píšťalky nás donutil, abychom nastoupili do vlaku. Ještě dlouho jsme mávali a křičeli nashledanou v nejrůznějších světových jazycích. Vlak zvyšoval rychlost a za chvíli jsme viděli majestátní monacký zámek jako malou krabičku omývanou mořem, až se úplně rozplynul v oparu modrého horizontu. Stále jsme stáli u oken, nemluvili, dívali se zpět a vybavovali jsme si ve své fantazii všechno, co jsme prožili. Chtěli jsme si zapamatovat každou příhodu, každý obličej, každý detail. Čím více jsme se o to snažili, tím více jsme poznávali, že to nedokážeme, že dojmů bylo příliš mnoho, abychom pro jeden nezapomněli na druhý. Škoda. Na shledanou, Monako. Na shledanou, Monte Carlo!

LEOŠ WALLETZKÝ

SEZNÁMENÍ S PANEM LEONHARDEM HUIZINGOU Z HAAGU, ZEJMÉNA S JEHO VESELOHROU

Objevila se na mém stole jednoho šedivého smutného dne mezi šedivými a smutnými hrami, které mě chtěly ujistit, že jsou na světě jen šedivé a smutné dny. Otevřela jsem ji ne proto, že nesla podtitul veselohra — neboť mám zkušenost, že i veselohry mohou být šedivé a smutné. Zaujalo mne, že to byla hra holandská, neboť hru této provenience jsem naposledy viděla před pětadvaceti lety. Začala jsem číst a začala jsem se smát a četla jsem a smála jsem se až do konce. Ona to byla skutečně veselohra.

Jmenuje se ŽÁDNÉ ZPRÁVY OD TÁTY.

Hrdinou této hry je slavný učenec Robert Stevenaart, který před deseti lety zmizel na dalekém severu, kde hledal doklady pro svou teorii o kruhové dráze eskymácké kultury. Za tu dlouhou dobu dospěla jeho dcera Lily a jeho žena Věra našla nového životního druha ve svém advokátovi Petrovi de Mare. Po celých deset let hrají Věra i Lily hru na tátu, který se může každý den vrátit, protože Stevenaart už je takový. Odejde si na hodinu, vrátí se za týden. Odjel tehdy na pár týdnů, ale — jak říká Věra — „Vrátí se, jakmile mu napadne, že nás nějaký časek neviděl."

A tak je tento neexistující „syntetický" otec strašákem pro Petra de Mare, stejně jako pro ženicha Lily, olympijského sprintera Arnošta van Millingena. První se vzbouří Petr: žádá, aby se Věra rozhodla mezi ním a svým mužem; odpověď mu má symbolicky dát prostřednictvím posledního listu z kalendáře. Petr rychle odchází a Věra zůstane nerozhodně stát uprostřed pokoje. Po duševním boji utrhne z kalendáře poslední list, odhodlaně vezme Robertovu podobiznu, obrátí ji a položí list na ni.

V témže okamžiku se dveře otevřou a vstoupí muž s rudým plnovousem. Je to pochopitelně Robert.

Stevenaart znovu okouzlí Věru, a nejen to, postupně si omotá kolem prstu Lily, Petra i Arnošta. Nevystupuje ovšem pod svým pravým jménem, vydává se za pana Robertse, Stevenaartova přítele, který přináší zprávy od táty, jemuž se dobře daří a jenž se brzy vrátí do kruhu své milované rodiny. Tenhle člověk s vousy připomínajícími lesní požár a s návyky obyvatele eskymáckého iglú s obdivuhodnou lehkostí umí stáhnout na svou stranu lidi, kteří byli ještě před chvílí proti němu zaujati. Než se Petr nadá, je Robertovým nejlepším přítelem a Robert Arnoštovým důvěrníkem.

Hle, jak moudře a prozíravě hovoří se svým nastávajícím zetěm, který, ač abstinent, vypil na jeho radu několik skleniček pálenky, neboť „vermut je pro ženy, sherry je pro pány, portské je pro starší pány, ale pálenka — to je nápoj pro chlapy!"

ROBERT: Já dobře vím, o čem jsi se mnou chtěl mluvit, Arnošte. O Lilyně otci, viď?

ARNOŠT *(po několika sklenkách pálenky už podroušený):* Přesně tak, ty starý šamane. Musím si s tebou promluvit o tom lumpovi... *(Škytne)*

ROBERT *(mu rychle znovu naleje):* Tu máš, spláchni špatnou chuť toho ošklivého slova. *(Nestranně uvažuje)* Lumpovi... jsi řekl? Lumpovi? Není to trošku silné?

ARNOŠT: Silné?... U všech hromů, není. Že je ten chlap opilec, to je jeho věc, ale že chce mít opilce za zetě, to je lumpárna! *(Obrátí sklenku do sebe)*

ROBERT: Pohovořme si o tom v klidu, při dobré skleničce. *(Opět mu naleje)* Podívej se, Arnošte, snad ti mohu pomoci. Já znám Stevenaarta jako sebe sama a mohu ti říct, že opravdu není ten nejhorší.

ARNOŠT: Je to svině! *(Vypije skleničku a sám si naleje další)*

ROBERT: Jsou svině a svině na tomto světě, a já taky chápu, že máš proti němu námitky. Ale nesmíš zapomínat, že on musí myslet na štěstí svého dítěte.

ARNOŠT: Štěstí svého dítěte? Nenech se vysmát, dokonce hlasitě vysmát! Štěstí svého dítěte! Ten darebák ji chce vdát za opilce a holčičkáře s minulostí jako Kinseyův průzkum a plnou měsíčních úplňků a kňouravých slavíků! Můžete říct svému příteli Stevenaartovi, že já žádnou minulost nemám, a že si taky nehodlám potom nějakou nechat přišít! *(Vypije další skleničku)*

ROBERT: Milý hochu, to by on plně chápal. On býval docela jako ty ve svých mladých letech... ve svých hodně mladých letech, alespoň. Nech si vyprávět příhodu, kterou mi svěřil během jednoho Únglatolku tam na dalekém severu. V přítomnosti dam jsem ti prve mohl vyprávět jenom první část Únglatolku, ale ta druhá je vlastně hlavní... Začíná to o půlnoci... Představ si tu úžasnou scénu... celé nebe plane severní září... temné shromáždění na bílém ledu ztuhlo v bezdechém očekávání... Potom se za hromadného stenu objeví tichá skupina z velkého iglú — čtyři muži sehnutí pod tíhou svého nádherného břemene... Je to Plimtlin lásky, nejkrásnější dívka kmene... V tom okamžiku, jakoby to bylo znamení, nebe zrudne, potom zezelená, a s hrozným výkřikem... Ale ne, snad bych neměl zabíhat do takových podrobností, které by tě nezajímaly. Umíš řídit auto? Přirozeně. Dobře, tedy taky znáš ten pozoruhodný vynález, kterému se říká dopravní světla. Zelená znamená volno, můžeš jet. Červená znamená stát. Vidíš, tady máš Únglatolk v obráceném smyslu. Zelená je barva nezkušenosti. Proto zelená značí: vpřed! Jeď dál do nejhustšího provozu života. Snaž se ostatní, jedoucí v zavodních vozech lásky, dohnat a předehnat. Kupředu! Ale červená... červená je barva vášně! A protože by vášeň mohla někdy způsobit vážné neštěstí v klidném provozu civilizované lásky, znamená červená v civilizaci: stát? Civilizace je vedle! Pro muže znamená červená: vpřed! Neváhej! Jdi za hlasem své krve! A řiď svůj kajak sněhovou bouří a pakovým ledem k velkému iglú pravé lásky!

Zatímco se takto pod vedením Robertovým spouští Arnošt, Petr svede lítý boj v hospodě na rohu s panem Bertusem Bonkem, takto vrátným v nočním podniku, který se v téže hospodě vyjádřil, že se právě chystá „aby jakémusi panu Robertsovi rozbil držku"; neboť zmíněný pan Roberts zneuctil údajně dceru pana Bonka a služebnou paní Stevenaartové tím, že se před ní ráno ukázal v rouše Adamove.

PETR: Ty jsi můj přítel, Robertsi... a já nechci, aby ti někdo ublížil... a tím méně, když se ten někdo jmenuje Bertus Bonk. To jsem mu zřetelnými slovy dal na vědomost... na to mě ta odporná figura praštila do oka... potom jsem já praštil Bonka do oka... Pak byl odveden zástupci městské policie za provolávání destruktivních hesel na tvoji adresu.

Kouzlo „velkého šamana" působí dál. Arnošt, Lily i Petr pochopí, že pan Roberts není pan Roberts, ale Robert Stevenaart. A všichni se mu snaží pomoci, aby ho Věra vzala na milost. Ta však jediná vystřízlivěla. Ve chvíli, kdy Robert provedl svůj „mistrovský kus" s Bertusem Bonkem!

BERTUS *(velký, těžký chlap v uniformě vrátného nočního lokálu vpadne do pokoje, jednou rukou odstrčí Arnošta, který ho chce zadržet, pokusů Věry a Lily si ani nevšimne. Když vidí Roberta, zůstane stát a řekne s temnou hrozbou):* Dovolej, aby sem se představil: Bertus Bonk!

ROBERT *(s pobídnutím směrem ke skříňce s likéry v rohu):* Přeje si Bertus Bonk nějaký chladivý truňk?

BERTUS *(si klidně svlékne kabát a pečlivě ho složí přes židli):* Jo, ale z tvý krve! Na tobě si smlsnu, tatíčku!

ROBERT: Bojím se, že bych vás trochu tlačil v žaludku, milý synu.

ARNOŠT *(pokročí bojovně vpřed):* Poslechni, ty chlape, ty jsi rozbil Lilyno akvárium! To byl dárek ode mne!

BERTUS *(ne neochotně):* Okamžiček, mladej pane! *(Bez hrubosti ho odstrčí dozadu)* Proti nim já nic nemám, ale tohodle špinavýho chlapa s těma červenejma štětinama pod hubou, kerej kazí ženský, toho si podám...

LILY *(v úzkosti):* On ho zabije!

VĚRA: To se ještě uvidí...

PETR *(se odhodlaně postaví mezi Rober-*

ta a Bonka): To bude nejdřív muset zabít mě.

BERTUS *(slavnostně):* Jako enteligent bysem prosil dámy, aby vyklidily logál, než zametu podlahu tady s tímhle! *(Ukáže na Roberta)*

VĚRA: Jestli tu chcete gruntovat, pane Bonku, musím být jako paní domu při tom.

BERTUS: Jak si přejete, dámo, ale pak nekřičte, až uvidíte krev!

ROBERT: Bude se brát krevní vzorek.

BERTUS: Tak pán má z toho eště legraci, jó? Tak počkej, ty perverzní kreatúro, až ti rozbiju ten tvůj cifrplát, že tě nikdo nepozná! Vyrazím tě až na půdu a můžeš se tam usadit jako v nevobyvatelným prostoru, ty hnusná nahotino!

ROBERT: To není špatné. Ne snad ve svém celku, ale jako pokus skutečně dobré.

BERTUS: Pokus? . . . Jen se za chvíli pokus svejma naraženejma voèima hledat svý utržený hnáty, abysi je dal dohromady!

ARNOŠT: No, tohle bylo krásné! Co si vlastně představujete?

BERTUS *(skvělý ve svém vzteku):* Já si představuju, že ve svým spravedlivým hněvu dotluču zadarmo a zčerstva tohodle plazivýho krokodýla jako kriminálního lumpa až do krematoria.

VĚRA: Vy jste poeta, pane Bonku.

BERTUS: Ahá, tak eště nadávky k tomu! Daj si pazor, slečinko, eště jedno nevopatrný slovo, a já tě, ty pohublá, pomalovaná poběhlice poženu před policii!

PETR *(rozzuřený):* A teď ještě slovo od tebe, ty mátožný medvěde, ty mizerná mrákotino, ty . . . *(odmlčí se v úžasu)* Pro pána, ono je to nakažlivé . . .

BERTUS *(Petrovi):* Mizerná mrákotina, ste řek? . . . ty mizernej moulo, eště jedno takový slovo a já ti pomůžu doskákat do špitálu! *(Robertovi)* Co si to udělal s mým dítětem, ty voplzlej vobejdo? . . .

ROBERT *(tónem přednášejícího profesora):* Opakuji: není to špatné, ale přece jen to nepřesahuje úroveň nadaného amatéra. Pohleďte, příteli, jako vědec jsem prováděl důkladnou studii různých forem lidského vyjadřování. A dokonce v různých jazycích. Jako profesionál vám teď předvedu malou ukázku opravdu vědeckého nadávání. *(Aniž změní tón)* Poslouchej, ty bučící dobytku, ty shnilá červená padavko, já jsem se tvý bledý, brečavý, debilní dcery ani nedotknul! Rozumíš, ty vodřenej pivní sude na nohách! Ty si se ani nenarodil, protože čáp, kerej tě nes, po cestě upadnul a pustil tě do prasečího chlívka a když tě ty prasata vyhrabaly a věnovaly darem zoologický zahradě, ranila tam dozorce mrtvice, když tě spatřil a vopice ti votevřely klec a nechaly tě utýct, protože se bály, že lidi budou myslet, že k nim patříš. Ty pomatenej kříženče bastarda paviána a multisexuální makrely! Ty vobludná morganatická mesaliance neurotickýho nosorožce a psychopatický stonožky! *(Rozhlédne se na chvíli kolem a řekne vysvětlujícím tónem)* Kdyby tu nebyly dámy, mohl bych se přirozeně mnohem více rozvinout, ale toto vám přeci jen dá určitou představu o možnostech v oboru bádání.

Jako všichni ostatní i Bertus Bonk padl Robertu Stevenaartovi k nohám. Sláva však znamená často i pád. Věra pochopila, že nezačala mít Roberta znovu ráda, že jen opět podlehla — jako všichni ostatní — jeho kouzlu. A zvolila Petra. Toho Petra, který vydával Bertuse Bonka za střízlíka, jen aby nevypadal, že se naparuje svým vítězstvím v hospodě na rohu. Nebyl by to ovšem Stevenaart, aby ho v nejtrapnější chvíli nepotkalo štěstí. Na panence vyrobené Eskymáky najde vyšitý motiv, totožný s motivem na loutce z Polynézie, který potvrzuje jeho teorii o kruhové dráze eskymácké kultury. Věda ho opět pohltí, a protože nechce nikomu způsobit bolest, odjíždí „jako" nazpět na Daleký sever, tentokrát s „asistentem" — Bertusem Bonkem. Heslo: „vejskum".

Tak jsme se alespoň ve zkratce seznámili s veselohrou, která má — kromě nekonvenčních situací a nebanálního happyendu i hluboce humanistickou myšlenku: příbuzenství lidí všech ras je v tom hlavním a základním — že jsou lidé.

Na závěr ještě několik otázek autorovi:

Pane Huizingo, mohl byste povědět něco o sobě?

Nerad mluvím o svém soukromém životě, právě proto, že je soukromý. Jako spisovatel jsem upřímnější. Když mi bylo dvanáct let, svěřil se mi jeden z mých kamarádů, že píše román. Žlutý závistí jsem také začal psát román. Od této chvíle jsem byl pevně odhodlán stát se velkým spisovatelem. Od dvanácti do pětadvaceti jsem napsal stovky básní, her, románů, povídek . . . Naštěstí jsem měl tak dobrý vkus, že jsem jako lyceista nikdy netrpěl zimou; pálil jsem svá vrcholná díla. Má první kniha vyšla teprve, když mi bylo téměř třicet let. Měla okamžitě úspěch. Od té doby píši stále.

A jak jste přišel na námět hry Žádné zprávy od táty? Projevil jste v ní udivující znalosti nejen eskymáckého života, ale dokonce i jazyka.

Téma této veselohry jsem si nevybral. Bylo to za německé okupace. Život byl smutný, chtěl jsem se rozptýlit, chtěl jsem rozesmát sám sebe. Rozhodl jsem se napsat veselohru. Tehdy ke mně „vstoupil" hrdina. Hra se psala sama, nebo ne, spíš ji Robert diktoval.

Podle Vaší hry soudím, že máte rád smích; jak byste definoval smích vůbec?

Smích je pro mne příznakem toho, že se člověk cítí osvobozen, má pocit, který nedovede vyjádřit jinak než smíchem.

A což takhle — recept na veselohru? Moc bychom ho potřebovali.

Hluboká potřeba dělat radost sám sobě i jiným tím, že je rozesmějeme.

Těší Vás prý, že Vaši hru uvede Divadlo komedie v Praze. Znáte československé divadelnictví?

Znám prostřednictvím dobrého přítele, slavného holandského vědce, který mi o návštěvě jednoho pražského divadla řekl: „Neumím česky, ale bylo mi, jako bych rozuměl každému slovu."

Děkujeme za poklonu a nakonec bychom rádi slyšeli, na co jste — kromě provedení své hry, ovšem — v Československu nejvíc zvědav?

Na starou Prahu a na všechno, co bylo v Československu podniknuto na ochranu přírody a divokých zvířat. Slyšel jsem, že v tomto oboru jste udělali velký kus práce.

Děkuji, pane Huizingo, a na shledanou v Praze. Jsem přesvědčena, že naši čtenáři se s vaší hrou brzy seznámí a že nezůstane jen při inscenaci Divadla komedie.

Tedy: Leonhard Huizinga: ŽÁDNÉ ZPRÁVY OD TÁTY. Veselohra o třech dějstvích. Přeložila Ella Kazdová. 4 muži, 2 ženy. Dekorace: pokoj. Rozmnožila DILIA v prosinci 1965.

V. SOCHOROVSKÁ

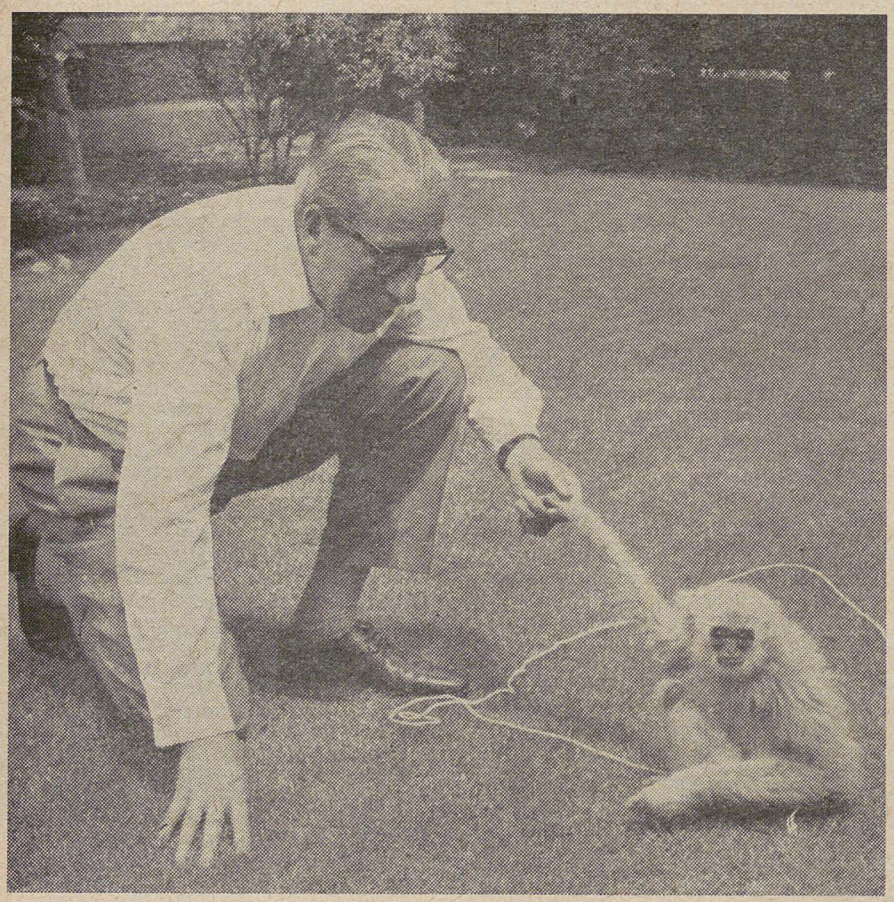

Pan Leonhard Huizinga (na snímku vlevo)

Romantikové

z New Yorku přes Vídeň Na zábradlí

Pražské Divadlo Na zábradlí hostilo po několik večerů na své scéně Neues Theater am Kärtnertor z Vídně. Pro své setkání s publikem našeho hlavního města si Vídeňští vybrali Jonesův a Schmidtův muzikal Romantikové, zpracovaný podle Rostanda. Textař Tom Jones a autor hudby Harvey Schmidt sklízeli s Romantiky velký úspěch nejprve v New Yorku, pak se muzikal objevil na scénách dalších amerických měst a posléze zcestoval skoro celou Evropu, poutal pozornost diváků i v Tokiu. Písničky z Romantiků nazpívali Belafonte, Sinatra, Garlandová, Liza Mineliová. A právě pro tu proslulost písní i celé hry to měli Vídeňští těžší. Mohli si sice najít vzory mezi hvězdami muzikalového nebe, museli však navíc hledat své osobité pojetí, blízké vlastním možnostem a vlastnímu naturelu.

Režiséru Kurtovi Sobotkovi se podařilo udržet představení vyrovnaně v obou jeho liniích — realistické i fantastické. Přes absurditu jednotlivých scén promlouval skutečný život, v němž komika i tragika tvoří rub a líc jedné mince. Úsporně, nápaditě řešená scéna dává divákovi možnost soustředit se na výkony herců, jejich slovo s hudbou vytváří po dvě hodiny ucelený svět. Orchestr, složený z klavíru, harfy, basy a bicího nástroje, dodává tomuto světu specifickou atmosféru.

V programu se členové divadla am Kärtnertor vyznávají z péče, jakou Romantikům věnovali: zkoušeli muzikal nejdéle ze všech představení, které kdy jejich divadlo studovalo. **lh**

LÁSKA + ÚNAVA = SMRT?

S povinností inscenovat v Národním divadle jednu hru v sezóně bylo Otomaru Krejčovi, jenž i nadále zůstává členem ND, umožněno otevřít na scéně Laterny magiky (prozatím s poloviční provozem) experimentální studio DIVADLO ZA BRANOU. Cílem nového divadelního organismu je podle Krejčových slov pokračovat v dosavadní práci. To znamená uskutečňovat a rozvíjet program, o který Krejča se svými spolupracovníky usiloval už jako šéf činohry Národního divadla.

V tomto částečném osamostatnění, jímž se z větší části likvidují různé administrativní překážky a provozní potíže, lze vidět nejen dobrý předpoklad pro práci Krejčova souboru, ale i jeden ze zdravých rysů, o kterém jsme uvažovali už při bilanci divadelní přehlídky profesionálních divadel. Nejlepším lékem na únavu z divadla a únavu divadel, na řemeslný mechanismus komerčních premiér a sotva ze tří čtvrtin splněný plán návštěvnosti, je umělecká atraktivnost divadla. Umělecký čin. Čin, který se rodí ideální spoluprací kongeniálních sil, v atmosféře vnitřně srostlého souboru umělců, shodné koncepce a shodného uměleckého výrazu, kde se síly netříští, ale násobí. Nelze-li ke každé premiéře vytvářet jako ve filmu nový „štáb", je tedy jediným řešením divadlo jako umělecké sdružení s vyhraněným programem, osobitou dramaturgií a osobitým jevištním výrazem. Takové, jakým je už dnes Činoherní klub, v jaký se vyvinulo Divadlo Na zábradlí, jakým se zdá být i Divadlo za branou.

Je takovým jednoznačně přesvědčivým uměleckým činem už úvodní premiéra Divadla za branou? V dvojprogramu úvodního večera nám soubor nabídl dvě žánrově odlišná díla: sugestivní divadlo pohybu a hudby v Ghelderodově mimickém dramatu MAŠKARY Z OSTENDE a vzrušující mnohovýznamový dialog Topolovy aktovky „o třech situacích" KOČKA NA KOLEJÍCH. Spojitost těchto dvou zcela odlišných příběhů lze snad hledat ve společném jmenovateli, jímž je obludná maškaráda života, rozpor skutečnosti a zdání, vnitřku a vnějšku, pravdy a masky, v kritickém okamžiku, kdy se před člověkem tváří v tvář smrti objevují obnažené lidské vlastnosti a růžových představ zbavený svět. Ale tím je také společný jmenovatel (ostatně velmi široký), zdá se, vyčerpán — po denervujícím reji obludných maškar se před námi objevuje zapadlá železniční stanice v polích, na níž v hodině proběhne příběh dvou rozmrzelých milenců. Zdánlivě příběh zcela banální. Až na to, že se tu v chytrém, snad až příliš aforistickém dialogu nemilosrdně obnaží duše obou protagonistů a jejich zcela zvláštní, mezi láskou a nemožností naplnit ji oscilující vztah, zpečetěný a uzavřený společnou smrtí na kolejích.

Krejča se tu ukázal v absolutní shodě s autorem jako suverénní vládce atmosféry a mistrovsky vybudoval šokující dialog. Vtělil se tentokrát beze zbytku a bez opory technických kouzel do herců a zasloužil se o ojedinělý herecký koncert. Jan Tříska s Marií Tomášovou tu podali snad nejsugestivnější výkony celé své dosavadní kariéry. Vžili se do zmatků protikladných citů i póz svých hrdinů, ztotožnili se s jejich drsnou, dobyvačnou dravostí i s jejich zoufalstvím nad zmrtvělým citem. A nakonec z vůle dramatika usedli na koleje a v tichém odevzdání se schoulili před přijíždějícím vlakem.

Nejsem první, kdo se vzpírá uvěřit v nutnost této tragické pointy. Věřím v ochromení nastavovaného, uměle živeného a svého cíle nedosahujícího citu Topolových hrdinů. A přece, jestliže v případě Vény je sebevražda do jisté míry přijatelná v podobě okázale siláckého činu, pak v případě Evy, po celou hru zoufale bojující o naplnění života a lásky, se tento krok zdá zcela nepředvídaným, nelogickým, nepřirozeným gestem. Vysvětlení tohoto náhlého zvratu, Evina ochabnutí a její rezignace, nám autor a s ním i režisér zůstali dlužni. **PAVEL GRYM**

Maškary z Ostende. Chocholův záběr z představení Divadla za branou.

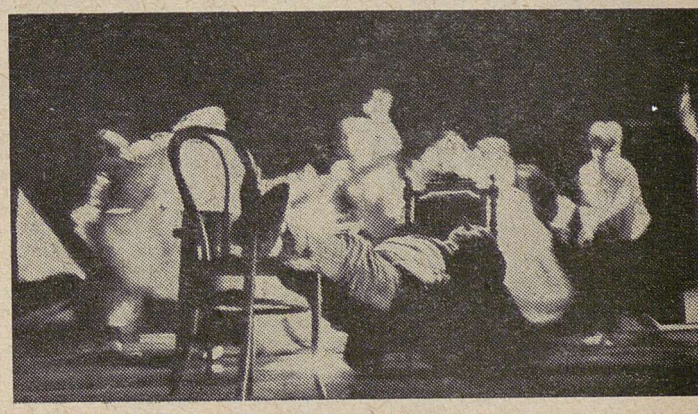

S upírem o Popelce

Poodsedl si ještě kousek, podíval se na mě ze strany a řekl:

„Onehdy jsem šel kolem Wolkrova divadla a vidím ceduli: **Popelka jménem Marie.** Mládež jsem měl vždycky rád, a proto jsem tam zavítal. Po pravdě řečeno, už název sám je dost odpuzující, ale to, co jste udělali z té čisté pohádky, je trestuhodné. Pane, udělat z Popelky detektivku, za to by vám měl dát soudce třikrát doživotí. A s tím se rafinovaně vtíráte do nevinných dětských duší! Proč vy, Herodesi, vlastně děláte dětské divadlo?" Píchl prstem a zavrtěl se jako spokojená slepice.

„Budete se asi divit, ale jsem totiž upír," mírně jsem odvětil. Odsedl si na samý konec lavičky. **„Opravdu upír. Podívejte, to máte tak. Kdysi jsme vyšli ze škol, začali se**

holit, na vojně nás naučili dívat se chlapácky na svět, oženili jsme se, získali tu a tam nějaký fald či záštipec, zuby nehty zjednávali uznání svých bližních — zkrátka, je toho moc, co jsme získali a nabyli. A v tom boji ‚o Nový Svět', ‚o Spravedlivé Rozdělení Hodnot', ‚o Zajištění Klidného Příští Příštích Generací' jsme si nějak nevšimli, že taky chudneme, že ztrácíme něco, co už jsme jako kluci měli. Totiž schopnost vidět obyčejné věci neobyčejně, naše fantazie byla ohraničená jen tenkou čarou kdesi daleko na obzoru. Měli jsme naprostou neschopnost vědět, že tohle ‚se sluší' a tamto ‚nesluší'. Rozumíte mi, doufám?

Tenkrát jsme věděli, že když silnější tluče slabšího, že to je nemravnost. Pravda v těch základních věcech byla jasná, byla jedna a byla nedělitelná, nerozdvojitelná. Byla prostá, jednoduchá a přece fantastická. Nebyla jednou taková a podruhé onaká. To s tím silnějším a slabším platilo vždy. A vždy jsme to považovali za nemravnost. A naše ‚proč', zvídavé a otravné ‚proč', obtěžující dospělé s faldy i bez nich, vyjadřovalo to neustálé hledání pravdy, potřebu pravdy. Každé nové poznání jsme si dokázali zpracovat svou fantazií i zdánlivě nesmyslně si s ním pohrávat, pohazovat, objevit na něm směšné rysy i něco neznámého. A už tu bylo zase to proč. Energické, chtivé, únavné a zase hravé proč. A začalo to znova. Tenkrát, pane, jsme měli ještě ty kulaté dětské oči. Oči, zvědavé na smysl věcí. Tenkrát, pane, jsme měli hravou fantazii, teď máme faldy na bůčku. Už chápete, proč jsem upír?"

„Nevím, jestli jste upír," řekl suše, „ale mešuge jste určitě. Já s vámi začnu mluvit o Popelce a vy mi tu vypravujete o našem mládí."

„Copak to, člověče, nechápete, jak to souvisí?" už jsem se rozčilil. **„Dnešní děti jsou stejné jako ty dřívější. Potřebují luštit tajemství, potřebují cestovat ve hrách a knihách do zemí tisícerých nebezpečí. Před padesáti lety hltaly Verna, nořily se do hlubin země, létaly v kouli na měsíc, před třiceti lety pronásledovaly s Tomem Mixem zhůvěřilého banditu, za války lovily bobříky a pásly po Zelené příšeře a dnes odpalují rakety s Travexem a jsou za to bity. To je, pane, fantazie, kam my se hrabeme..."**

„...a to je ten blud, kterému vy podléháte," skočil mi do řeči, „Kam bychom došli, kdybychom jim poněkud neusměrňovali, že ano, tuto nespoutanou fantazii. To by byla pěkná zvůle. Víte, co to je, když se taková fantazie vymkne kontrole zkušenějších, zralejších lidí?"

„Vymknutá fantazie," já nato, **„vykloubená. To je to, co vlastníme, pane."**

„No prosím, a tady je právě vidět příklad. Žonglujete se slovíčky a nemá to smysl. Hra pro hru samu, formalismus, pustý l'art pour l'artismus. Já jsem na tom nic vtipného neviděl. Ubohé, pane, promiňte. Měl byste si dát poradit. Fantazie, ano, nic proti tomu, ale držte ji v mezích vědecké pravdy. Koukejte, vy tam v té Popelce máte chobotnici. Nic proti tomu, ale je pravdivé, aby chobotnice chodila po hotelu? A k tomu ještě to jméno — Uršulka. A vůbec: chobotnice přece nemůže žít bez vody. Aha?!

Jó, pane milý, kdybyste hráli takovou pohádku, kde jsou zvířátka, kde tančí muchomůrky, kde je nějaký sirotek, zabloudivší v mrazivém lese. Trpaslíčci mu pomůžou a je dojemné i přírodopisné poučení. A hlavně, nikoho to nezavádí na scestí vědeckých bludů."

„Vidíte, a to je právě ten zakopaný vlčák," zaútočil jsem, **„dnes jsou děti jiné než dříve."**

„Aha," řekl jízlivě a napřáhl ukazovák, „a prve jste říkal, že jsou stejné! Vždyť vy vůbec nevíte, co mluvíte, člověče..."

„Jde o to, že fantazie, smysl pro spravedlnost a pravdu a hravost nikdy dětem nechyběly, ale proměňuje se úroveň poznání a tím i druh hrdinů. Před šedesáti lety nemohl být pro děti hrdinou třeba Zorro-mstitel, protože o něm nevěděly. Tehdy asi držely palce Buffalo Billovi nebo Phileasu Foggovi. A ohromné je, že jeden druhého nevylučuje. Tak je to. Ale teď vám chci říci ještě tohle. Klasická pohádka je krásná pro svou básnivost a jasné stranění pravdě. Vždycky v ní vítězí spravedliví a dobří lidé. Je to tak?"

„To je...ano, to je..." pravil pomalu z obavy před úskokem.

„Tak vidíte," pokračoval jsem vítězoslavně, **„a přesně totéž máte v kterékoliv kovbojce nebo detektivce. Jen s tím rozdílem, že jen málo detektivek má poezii, básnivost a humor. A tak jsme si řekli, že zkusíme spojit tu křehkou krásu klasické Popelky s tím, co dnešní děti bezprostředně znají a obdivují. Víte, ta stará hodná Popelka je jenom a jenom hodná. Dá si všechno líbit, jen pasívně čeká, že snad bude za svou dobrotu odměněna. Pane, copak taková jsou dnešní děvčata? A Lucka, které babičky vypravují o takové Popelce, se s tím nemůže a nemůže smířit. Vymyslí si stejné postavy jako v Popelce, které jednají přesně tak a ve stejných situacích, jako ty v Popelce. Jen s tím rozdílem, že to je v prostředí mezinárodního hotelu. Zdá se nám, že jsme udělali dětskou detektivku, která má pohádkovost a snad i legraci. Co ještě chcete?"**

„A co Uršula, pane?" houkl na mě. „Prosím vás... krotitelka, která jezdí po světě s cvičenou chobotnicí; s chobotnicí, která se chová tak nemožně. Není vám hanba, takhle ty nevinné duše zavádět? A to má být arabština, čím tam mluví ti tři zločinci? Nestydíte se, takhle si pohrávat s naší rodnou řečí? Co si o nás děti pomyslí, když jim právě vy předkládáte takové lži? Pane, to je tuze kluzké pole, vraťte se na pevnou půdu. Jsou přece jisté jistoty, vědecky ověřené, dávno platné..., pravda, nesmíme dětem nic zastírat, ale nesmíme je mást nebo dokonce ponoukat k převracení těchto ověřených pravd...!"

„Co kdyby pod nimi bylo něco jiného, než čekáme, že jo?" povídám nevinně. „Třeba hejno starých žížal místo čistého pramene."

„Pane, styďte se," rozhořčil se. „Pravdy se nevětrají, s určitými jistotami nesmějí žonglovat a pohrávat si neodpovědné ruce dětí. Co by z nich vyrostlo?"

„Kolumbové, strejdo," povídám neuctivě, **„a taky Guttenbergové a Beethoveni a Michelangelové a Einsteini. Víte, já si myslím, že všichni tihle páni byli upíři, abych se vrátil. To, co jsme ztratili díky faldům a podbradkům, můžeme si připomenout i ve stavu mužné zralosti, ba dokonce to i získat zpět. Já jsem upír, protože se protáhnu do nějakých velkých dětských očí a tam si hraju. Když se podívám ven těma očima, vidím, že deštník není deštník, ale indiánská piroga, že maňásek je vlastně mrňásek a rtuť je vrtuť. A tak vlastně upířím a saju hravost a snad i smysl pro čest takovému klukovi jako opravdický upír. A víte, pane, jak se dá upířit v divadle, kde těch kluků a holek sedí sedm set? A jak se jim to dá taky vracet?"**

Mlčel. Nejdřív nedá pokoj, donutí člověka, aby se obrátil naruby, a pak mlčí, protiva.

Najednou se mi o nohy zarazil lakovaný míč a hned za ním taková príma holka s kulatýma očima a škvírou v zubech. Roztáhla papulu a povídá: „Není vám něco, pane? — — No, že tak máváte rukama, jako byste se s někým hádal?"

Bylo mi trapně, ale ona najednou natáhla ruku se žlutou kytičkou: „Nate, vemte si ji." Chtěl jsem ji pochválit, tak povídám: **„Moc děkuju, to je hezká kytička."**

„To není kytička, to je květavinka," řekla potutelně.

„Aha, máš pravdu, je to květavinka," jako bych si teprve všiml.

„To ale není květavinka, vy bláho," vykulila se, „to je přece čuchnička...!" Popadla míč a byla pryč. Tak.

ANTONÍN HODEK

Týmovy záběry z Popelky v Divadle J. Wolkra.

NAŠI FURIANTI

v jiném kabátě

Lidové divadlo JKP ve Svitavách uvedlo k dvacátému výročí souboru Stroupežnického Naše furianty. Jednak proto, že jednou z prvních ochotnických inscenací v osvobozených Svitavách byli právě Naši furianti, a hlavně proto, že tato hra neztratila lety svou přitažlivost pro diváky ani pro amatérské soubory.

Režisér Jiří Kareš si uvědomil, že tato hra je z celé naší klasiky snad nejvíce zatížena inscenačními konvencemi, tradicionalismem, který se vzdálil prvotnímu Stroupežnického záměru. Vývojový význam hry byl právě v tom, že autor zachytil běžnou událost v životě jihočeské vesnice, bez vnějších dramatických efektů a duchaplných řečí. Vesnická skutečnost, temperament postav, pravdivé životní pocity jsou součástí dramatu, pramenem námětu, průběhu děje. Kareš vytváří v svitavské inscenaci přesvědčivě atmosféru vesnického veselí, usiluje o těsné spojení hlediště s jevištěm. Divák je připravován již při příchodu do divadla na ovzduší těch dvou hodin, které stráví s Našimi furianty. Pouťové boudy s perníkem v prostorách hlediště, vyhrávající muzika obklopená vesnickými dětmi, to vše uvádí diváka do světa Stroupežnického hry. A odtud začíná vlastní děj. Kareš s výtvarníkem se dovedli zbavit těžkých popisných kulis, které tradičně uzamykaly celý ten veselý příběh, protahovaly přestavby. Především usiluje režijní záměr o dodržení atmosféry jednotlivých scén, o rychlý spád. Kompars mladých lidí má temperament, dává hře, zejména v první části, sled nepřetržitého proudění, dynamiky. Kareš provádí v tomto duchu i dramaturgické úpravy. Škrtá v závěru prvního dějství např. scénu s klekáním, aby si vytvářel předpoklady pro plynulý přechod k scéně v hospodě. Kareš však není ve svém záměru důsledný. Vytvořil si všechny předpoklady pro celistvost, jednolitost inscenace — prostor, rozsáhlou práci s komparsem, dramaturgické úpravy. A najednou podléhá „tradici" — mezi prvním a druhým dějstvím stahuje oponu a zbytečně přerušuje proud děje, ačkoliv pohyb hudby, davu i scéna umožňují plynulý přechod do scény hospody. Udržení celé atmosféry, tak dobře opřené o kompars mladých lidí, se rozpadá již v druhém dějství, kdy tancující mládeži je vyhrazen malý prostůrek v pozadí celého prostoru, aby ve třetím a čtvrtém dějství tato složka, divákům velmi sympatická, téměř zmizela. To, co v Náchodě při inscenaci Tvrdohlavé ženy bylo předností — kompars mladých lidí se stal dramatickou osobou, jednající silou, zůstává ve Svitavách zatím jen jako ilustrace.

Pýcha a hrdost vesnických lidí je příčinou onoho velkého nedorozumění, které je základní zápletkou celé hry. V hlavních rolích se objevila řada známých tváří, zkušených herců. V herecké práci jsou oporou představení hlavně Bláha a Bušek. Stroupežnický vylíčil různé podoby furiantství, ukázal řadu charakterů. Barvitost postav režisér zachoval. Habršperk, také Dubský našli adekvátní vyjádření pro tuto charakterovou různost. Stroupežnický však ve své hře nedokázal postihnout motivaci různosti charakterů, příčiny jednání postav z hlediska společenského postavení; furiantství, i když vnitřně rozrůzněné, v mnoha podobách, je apriori přisouzeno všem postavám. Tato skutečnost je snad příčinou, proč v inscenační tradici Našich furiantů bují ono figurkaření, šaržírování, fraškovité zjednodušování. Ani svitavské představení se tomu neubránilo. Nejvýrazněji to platí o postavě krejčího Fialy, který hereckými výrazovými prostředky značně schematizuje, a i když sklízí živý ohlas diváků, stylově vypadá z celku představení. Stroupežnický chtěl Fialu zesměšnit, protože chtěl vzbudit odpor k jeho špatným morálním vlastnostem. Ve svitavské inscenaci však Fiala snahou udržet vnější komiku za každou cenu, v každé situaci, jedná často proti logice (ve scéně odhalení podvodu s paličským listem). Naproti tomu Krista má značnou kázeň ve výběru výrazových prostředků.

Svitavské představení Našich furiantů má v sobě řadu cenných režijních i herecných vkladů, které však vyžadují dovést do konce, zbavit důslednou realizaci základní koncepce řady stylových nedůsledností v herecké práci. Inscenace klasiky, Svitavy jsou toho dalším dokladem, se na ochotnickém jevišti začínají dostávat ze strnulých pout inscenační konvence. V mnoha případech je typickým jevem pouze vnější změna, dílčí nápady, tvárnost scény, dramaturgické úpravy — souborům se však otevírá obtížná cesta nového obsahového výkladu klasické hry a jeho přesného sdělení prostředky, které souborné divadlo ve všech svých složkách má.

PETR PRŮŠA

20 let

LIDOVÉHO DIVADLA VE SVITAVÁCH

Pohled zpět a kritické zastavení nad přítomností by mělo souboru pomoci vpřed. Poslední Jiráskův Hronov ukázal — přes všechno sýčkování některých profesionálních divadelních kritiků, kteří nechápou rozdílnou funkci divadla ochotnického a profesionálního, že ochotnické divadlo je schopno hledat objevné cesty v dramaturgii i inscenování, že existují ochotničtí režiséři i herci, kteří nacházejí nový přístup k textu, že ochotnické divadlo se nevyhýbá tvůrčím experimentům, fundovaným ovšem odbornou znalostí věci. Musíme však jasně vidět, že soubor Lidového divadla má předpoklady spíše pro inscenace celovečerních her realistické tradice, ať už klasických nebo současných. S nimi vítězil a s nimi, doufejme, bude dosahovat úspěchů i nadále. Bylo by neprozřetelné se od nich odvracet. Ale velmi by souboru prospělo vytvoření studia, které by se pokoušelo o objevnou dramaturgii a nové postupy při inscenacích v souhlasu s proudy ve světovém divadelnictví. Chystané úpravy budovy a jeviště Lidového divadla a vyhlídka, že rok, dva bude muset soubor hrát na malých vypůjčených a zájezdových jevištích, k tomu přímo vyzývá. Bude nutno také této doby využít k dalšímu školení, hlavně režisérů. Ukázalo se ovšem v krajském i celostátním měřítku, že teoretické školení a lekce, třebas z úst povolaných odborníků, nepřinášejí samy o sobě žádané výsledky v praxi a že jediná cesta vedoucí k úspěchu je praktická pomoc profesionálního odborníka při studiu představení těch režisérů, kteří se právě školí. V tomto smyslu stojí Lidové divadlo před novými úkoly a jeho pracovníci před povinností zajistit další zdárný vývoj souboru, nezaostávající za nejlepšími výboji amatérského divadelnictví.

MARIE VOTAVOVÁ

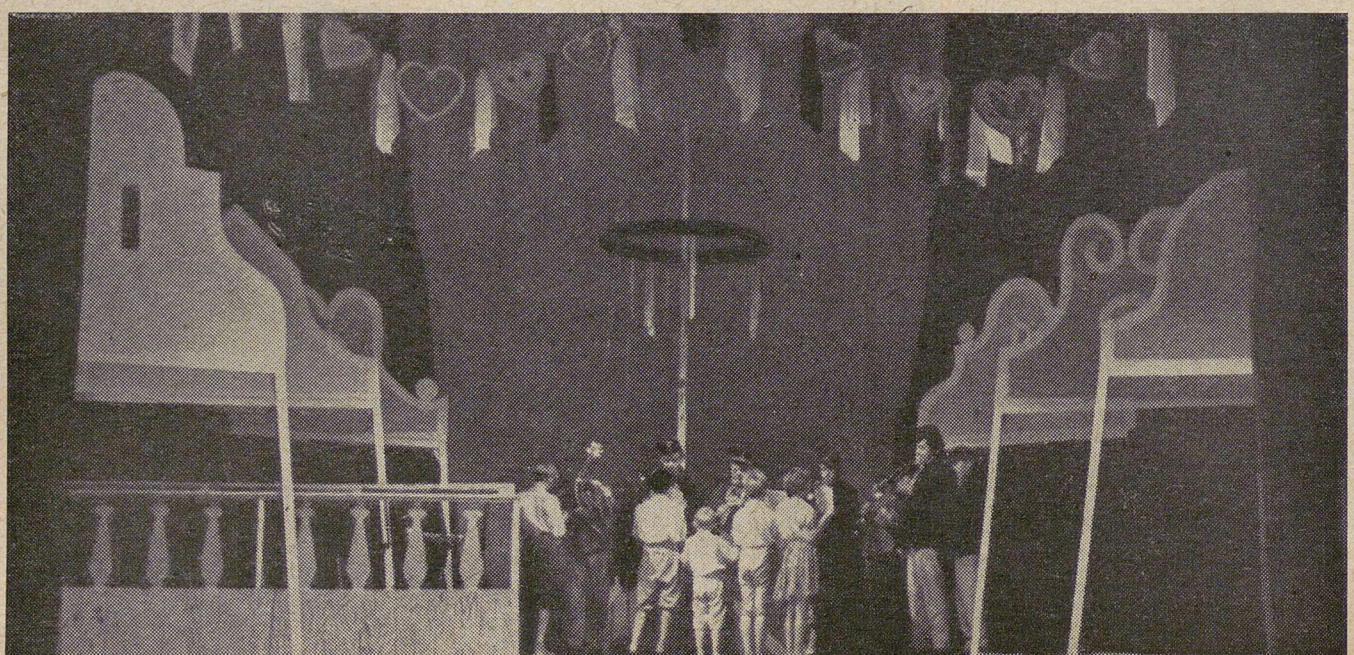

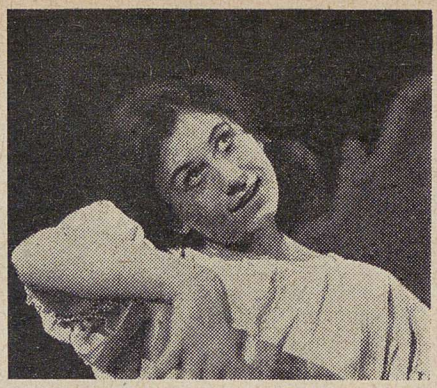

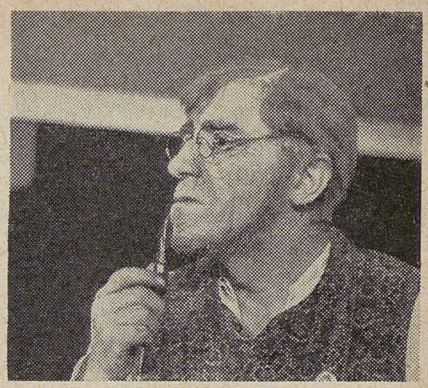

Ze svitavských Našich furiantů: Kristina (L. Kružíková), Bláha (O. Kabelka) a Habršperk (F. Černý).

..SLYŠET SE NAVZÁJEM....

Jiří Adamíra: Hledání pokladu.

. . . Předpoklad, že budu poezii říkat nahlas je určující, třeba v podvědomí, již od prvního setkání s ní. Znamená to nutně zmocňovat se pokud možno všech rovin toho, co je napsané. Intenzívně reprodukovat znamená pak vyvolat právě v dané chvíli napětí mezi těmito rovinami. Mezi „pochopením" a imaginací básníkova vyjádření. Toto napětí myšlenky a citu, jednoduše řečeno, určuje můj zážitek i zážitek posluchače. To je důvod, proč poezii rád říkám . . .

Dagmar Sedláčková: Báseň je dar.

. . . Náročnost na interpretaci poezie stále stoupá. Je to přirozené. Stoupají také nároky moderního čtenáře na samu poezii. Lyrické deklamovánky nebo plakátové řečnění nemají už naději na uplatnění. Posluchač či čtenář má právo mít z poezie silný zážitek, najít v ní sebe a svůj svět, své touhy i potřebu krásy . . .

Alexandra Myšková: Možnost zastavit se.

. . . Přednes veršů, to je podle mého názoru nutná a základní průprava každé herecké práce. Nejen proto, že poezie vede herce ke kultuře řeči, že se při jejím přednesu tříbí dikce, ale i proto, že básnické slovo má sílu otevřít citové zdroje, které zvláště mladí lidé často zatajují . . .

Rudolf Walter: Čím má být umělecký přednes?

. . . Má být interpretací prózového či veršového textu nejsamozřejmější a nejprostší vnější formou, vyjadřující však co nejhlouběji vnitřní složitost myšlenkovou a citovou. . . . Ale hlavně musí být umělecký přednes zásadně odlišný od projevu hereckého a divadelního vnitřní náplní. Nesmí nikdy zabočit k tomu, co je výlučnou sférou herectví: k prožívání a sdělování ustavičného dramatického vývoje i individuální proměnlivosti. V uměleckém přednesu ovšem je nutný umělecký prožitek, ale takový, aby se interpretovaný text stal přednašečovými vlastními slovy, aby jej neroprodukoval, ale žil a plně s ním splynul . . .

Jan Matějovský: Poezie a televize.

. . . Interpretace poezie v televizi zůstává stále otevřeným problémem. Jako v oblasti dramatické tvorby hledali televizní tvůrci hned od počátku prostředky svébytného uměleckého vyjádření, tak se zaměřili v určitém údobí i na televizní interpretaci literatury, a z té především poezie. . . . A tak vývoj směřuje dál. K audiovizuální syntéze, v níž by emocionálně působil obraz a zvuk ve vzájemném napětí v každém okamžiku záběru, důsledně záměrně komponovaného. Cílem těchto postupů je přivést divákovo vnímání k aktivní účasti a zachovat dostatek prostoru, nezbytného pro rozvinutí individuální fantazie, která je u každého jedince dána osobními dispozicemi . . .

Miroslav Doležal: Verš a hudba.

. . . Nepokouším se těmito řádky dobrat se řešení otázek, které před nás staví recitace melodramu. Chci se jenom zastat tohoto uměleckého útvaru. Věřím — a dnešní komponisté, kteří píší melodramy, to potvrzují — že je to tvar živý, svébytný a perspektivní. Vyžaduje ovšem specifického přístupu k interpretaci. Domnívám se, že budoucnost melodramu je dnes v rukou recitátorů . . .

Vlastimil Fišar: O próze v přednesu.

. . . V posledních letech nachází nebývalou odezvu dokument. V literatuře i ve filmu. V této oblasti může najít nepochybně nové možnosti i umělecký přednes. Proto znovu budu v montáži zkoušet autentické dopisy, proto mě lákají paměti, protokoly, soudní pře . . .

Božena Půlpánová: O jedné příležitosti.

. . . V povídce jsou vyprávěcí pasáže, dialogy postav a vypravěč, tlumočící názor autora. Herce jaksi přirozeně láká herecké „kreslení" charakterů postav; to však při uměleckém přednesu rozbíjí stavbu díla, bere mu jeho povídkový ráz a výrazové prostředky přednašeče převádí na jevištní řeč. . . . V povídce jako bychom byli volní. Ovšemže je to volnost zdánlivá, neboť tím svízelnější bývá dát dílu tvar s jasnou linií myšlenkovou, vystavět svůj přednes tak, aby měl svou dramatičnost, aniž by byl divadelně dramatický, aby upoutal posluchače, které by dovedl v jedné základní atmosféře až k závěru . . .

Hana Klimešová: Lidské vztahy a technika.

. . . Právě díky specifičnosti a příznakovosti rozhlasového přednesu nalézáme v rozhlase obvykle těsnější spojení interpreta s autorem, než je tomu u přednašeče, který má své publikum před sebou. Zdánlivě je tedy tvůrčí podíl přednašeče na pódiu větší. Rozhlasový režisér a interpret si však mohou dovolit — jak jsme byli mnohokrát svědky — daleko větší míru formální stylizace, aniž by se dostali až k neporozumění ze strany posluchače . . .

Radim Vašinka: Jevištní metafora v divadle poezie.

. . . Jevištní metafora je důležitým faktorem divadla poezie. Obohacuje verše o další rozměr, dává režisérovi možnost vlastního uměleckého počinu, do jisté míry je právě ona jediným činitelem, opodstatňujícím existenci tohoto divadelního žánru vůbec: jedině dostane-li se divákovi více zážitků než čtenáři, teprve tehdy je možno mluvit o svébytnosti a o vzniku nového uměleckého díla . . .

Ukázky ze sborníku Slyšet se navzájem (60 hlasů o uměleckém přednesu), který na jaře vyjde v nakladatelství Orbis.

Paulusův záběr z poslední premiéry libereckého souboru Ypsilon — „Carmen nejen podle Bizeta".

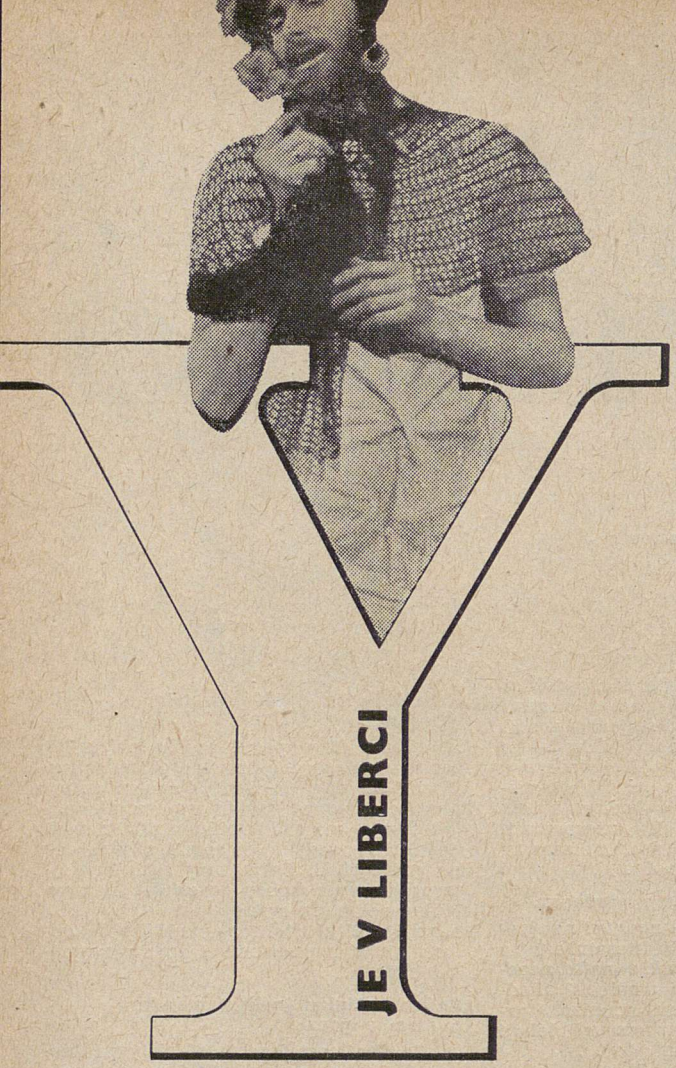

Encyklopedické heslo XX. století, díl II. (1930—1960). Opět pro sebe, ale především pro paní Jitku Novákovou a paní Zuzanu Schmidovou sepsal Jan Schmid za vydatné pomoci pana Karla Nováka, zejména stran umění hudebního, ale nejen toho, dále pana Josefa Fučíka, zejména stran různých nápadů inscenačních, a pana Miloše Olmra, stran všelikých oborů technických. Hraje se v poloprázdném, leč přeplněném sále začátkem roku 1966.

Stejně jako v I. díle jde o montáž živých obrazů, úryvků písniček a textů. Nic se tedy nezměnilo proti I. dílu. Jen rekvizity jsou doplněny, zejména pokud jde o léta padesátá, o pravou broušenou vázu ze skla a vlaječku vzorného pracovníka. Ani v kostýmování, až na některé dobové převlečky, se nic nezměnilo. Toliko původní mapu Československa překrývá mapa Evropy. (Z režijní knihy)

V libereckém loutkovém divadle se 11. ledna t. r. ve 20 hodin rozpoutala zábava. Zábava v divadle, to je skutečnost, která stojí přinejmenším za zmínku. Staří známí z mnoha festivalů i z úspěšných vystoupení v pražské Redutě, liberecký soubor Y, předložili svým divákům k nahlédnutí II. díl Encyklopedického hesla XX. století. Divadlo (nebo snad nedivadlo) stylizovaných trapasů, ale i faktů k zamyšlení i k popukání. Obojího bylo dost. Lze totiž přemýšlet (v tomto případě mohl přemýšlet každý divák i o sobě) i uprostřed salv smíchu. Encyklopedie oživená bezprostředními hereckými a pěveckými výkony v nápaditě stylové výpravě se stala více než podívanou. Dobové šlágry jsou v druhé polovině pořadu vytlačeny svižnými častuškami s neuvěřitelně „básnickými" texty a tanečky přecházejícími do strnulých všeobsahujících živých obrazů. Cit pro vyjádření doby projevil nejen autor, ale stal se i silnou stránkou všestranných kabaretiérů a pohotových improvizátorů. Kontakt s hledištěm byl umocněn spontánním pocitem interpretů, kteří se sami na jevišti dokázali bavit, aniž by zapomínali na platícího diváka. Od začátku do konce pořadu byl divák zaujat přesně načasovanými gagy.

Toto, v dobrém slova smyslu, prapodivné divadlo faktu k nám tedy přišlo ze severu. O Y se nemá psát, protože podívaná, a tou Encyklopedické heslo je, se má vidět.

Vedoucí, autor a režisér *Jan Schmid* (povoláním režisér a výtvarník Severočeského loutkového divadla), ač je výrazná umělecká osobnost, poskytnul nám rozhovor.

Y není vlastně žádný samostatný soubor, ani stálý ne. Jeho struktura se sice nemění, ale počet a výběr členů je pohyblivý od věci k věci. A když už hovoříte o souboru, pak je vlastně souborem uměleckého souboru Severočeského loutkového divadla v Liberci. Členové tohoto divadla tvoří totiž třetinu až polovinu jeho stavu. Tak raději než soubor říkáme studio. Když jsme si to takhle vymysleli, tak těch studií ještě tolik nebylo. Na určitou inscenaci si pozveme třeba i některého herce z divadla F. X. Šaldy v Liberci. Neměnné zůstává základní složení, které znáte z Encyklopedického hesla. Herců i neherců. Neherci jsou jednak naturščici, tzn. „z ulice", nepokažení studiem nebo hereckou praxí, tvární a bez jakýchkoli zábran. Jsou vždycky typem. Druhá část neherců tvoří jakousi „intelektuální záštitu" studia, vnucuje mu svůj pohled na divadlo prostřednictvím jiné umělecké odbornosti, než herecko-režijní. Přestože studio pracuje podle stanoveného programu a polovina jeho členů je v zaměstnaneckém poměru v loutkovém divadle, je záležitostí většinou volného času. Práce je srovnatelná s činností nedělních malířů. Dokonce snad i v projevu. Chceme dělat divadlo upřímné, naivní, trapné. Z jiného hlediska divadlo, které staví na faktologii, tedy také divadlo zprostředkované. A ona upřímnost, naivnost a trapnost je výsledkem připraveného vzorce, podle kterého se snažíme myslet i pracovat.

Vyjadřuje název souboru program?

Název Y je náhoda. Když jsem byl na vojně, a soubor tedy pracoval a vystupoval i v kategorii vojenských souborů, neměli jsme ještě žádný název. Až přišla ona chvíle, kdy nám jistý vtipný důstojník napsal do záhlaví programu X. Na námitky, že už existuje soubor X v Brně, změnil pohotově zmíněné písmeno na Y. A to už zůstalo.

Proto se o vás hovořilo jako vojenském souboru.

Ano, právě proto, že jsem byl na vojně, začalo studio svoji činnost v útvarovém kinosále. Tam jsem si také našel několik výborných amatérů a k nim přivedl své přátele z divadla, takže jsme se naráz stali takovým zvláštním vojenským amatérským souborem při loutkovém divadle v Liberci (kde jsem sloužil) a absolvovali tak celoarmádní přehlídku na Sliači a civilní v Písku.

Vaše dramaturgie, ale i režie je vždycky předmětem četných debat.

Prvním pořadem a vlastně i druhým bylo Encyklopedické heslo XX. století. Vzniklo z potřeby vidět věci ve vzájemných souvislostech, chronologicky, a mít možnost je mezi sebou porovnávat. To dřív bylo těžko možné. Lákavý byl dále i princip montáže — vznik nové skutečnosti spojením dvou jednotlivostí. Mimochodem, montáž se mi zdá společným jmenovatelem umění XX. století, společným jmenovatelem způsobu myšlení člověka XX. století. Jako by se umění vyrovnávalo s životním tempem vynecháváním nepodstatného a sestavováním podstatného. Proto tato divadelní asambláž „slepuje" podstatné i nepodstatné, typické i netypické, ale vždycky faktické. Ventilem tohoto koncentrátu života XX. století je v naší inscenaci improvizace, sloužící jako vyrovnávající, harmonický prvek. Režie se omezuje na stanovení pravidel, podle kterých se chováme a jednáme na jevišti. Jsme-li při sestavování pořadu trochu rafinovaní, pak se při studování snažíme být uvědomělí. Na jevišti po tom všem můžeme být už jen naprosto upřímní, důvěřiví, až trapní, což by mělo vést (jak říká Ivan Vyskočil) až k samotnému uvolňování trapasu v nás.

Co připravujete?

Carmen nejen podle Bizeta.

Hodně se v loňském roce debatovalo o krizi souborů malých jevištních forem. Co vy na to?

Zavinila ji asi, pokud kde je, přílišná komercionalizace. Moc o tom nevím. Ale doufám, že nás to nepotká, protože jsme v Liberci a ne v Praze, a hlavně, že se touto činností neživíme, ač se snažíme přece jen k něčemu pohovořit. My se snad spíš rozplyneme.

Takže v Praze sice vzniklo Apollo, ale v Liberci Y trvá. To by mohlo být heslo III. dílu Encyklopedického hesla XX. století.

PAVEL BOŠEK

PRVNÍ SCHŮZE ÚSTŘEDNÍ SEKCE PRO DIVADLO

V polovině ledna se v Praze sešli členové nově ustavené Ústřední sekce pro divadlo, která navazuje na činnost dosavadních poradních a pracovních orgánů ÚDLUT i na činnost obdobných skupin při ústřední komisi STMP. Jde o malou skupinu lidí, menší než dosavadní ústřední poradní sbor, která by, podle prozatímního organizačního řádu, měla napomáhat jak ÚDLUT, tak ústřední komisi STMP v odborné péči o rozvoj amatérského divadla. Už v zásadách, vydaných v polovině m. r. k novému ročníku STMP, se zdůrazňuje širší pravomoc i pracovní možnosti těchto dobrovolných aktivů, a v době, kdy ještě nejsou vyjasněny úvahy o dalších etapách vývoje celé oblasti LUT, stejně jako formy jejího řízení, jsou ústřední sekce ve všech oborech určitým krokem vpřed. Už i v tom, že po tiché likvidaci Ústřední komise LUT v průběhu minulých let mohou se konečně jednotlivé obory právě prostřednictvím svých sekcí na všech stupních obracet k určitému orgánu. V tomto případě k ústřední komisi STMP.

Možnosti aktivní práce v těchto sekcích (od okresů počínaje až k sekcím ústředním) jsou velmi široké. Perspektivy a problémy jednotlivých oborů, příprava a průběh soutěží a festivalů, návrhy soutěžních řádů, složení odborných porot, spolupráce na organizaci významných i mezinárodních akcí, otázky výchovy odborných kádrů a celého systému metodické a instruktážní činnosti, to všechno nejsou malé úkoly, dávané do vínku oborovým sekcím pro divadlo.

Na své první schůzi projednala sekce návrh svého prozatímního organizačního řádu a stav příprav STMP v jednotlivých krajích. Ukazuje se, že v některých krajích je soutěž svědomitě připravena, v jiných naopak ani nerespektují termíny schválených celostátních soutěžních řádů, pokud jde třeba o krajské přehlídky, což může v příštím roce nedobře působit na výběr a přípravu pro ústřední přehlídku v Hronově.

Závažným bodem programu byla příprava VIII. Divadelního máje v Krnově a koncepce 36. JH, který bude ve spolupráci s ÚDLUT opět krajskou akcí s přizváním ostatních krajů. Byl projednán nejen způsob výběru souborů, ale i pracovní program jednotlivých dnů, činnost divadelních klubů a pracovního kolektivu, způsob hodnocení a odměnění zúčastněných souborů.

J. ŠINDELÁŘ

Paulusův snímek z programu libereckého souboru Y „Carmen nejen podle Bizeta".

OSTRAVSKÝ POKUS

V současné situaci, kdy amatérské divadlo je více méně ponecháno samo sobě, stojí jistě za zaznamenání každá snaha, která usiluje o zlepšení tohoto stavu živelného vývoje. A proto nelze přejít bez povšimnutí pokus, s kterým přichází Krajské osvětové středisko Severomoravského kraje.

Ostravští se nechtějí smířit s rozpadem někdejší organizační kontinuity a nacházejí cestu, jak ji zatím aspoň na území svého kraje znovu vzkřísit. Spatřují ji ve vytvoření krajské divadelní sekce, která podle jejich představ má být **partnerem** Krajského osvětového střediska; nejde tu tedy jen o mechanické nahrazení jednoho orgánu druhým, ale sleduje se přitom také ten aspekt, aby krajská divadelní sekce měla vyšší pravomoc než dosavadní krajský poradní sbor. Zároveň se má umožnit co nejužší spolupráce s okresy a soubory, proto je celý návrh vystavěn na myšlence maximálního uplatnění **demokratičnosti**, a to tak, že jak členové krajské divadelní sekce, tak členové divadelních sekcí okresních nejsou jmenováni vedoucími osvětových zařízení, jak tomu bylo dosud, nýbrž jsou — na dvouleté funkční období — voleni samotnými amatérskými divadelníky.

Na rozhraní loňského a letošního roku uskutečnily se v jednotlivých okresech Severomoravského kraje (s výjimkou ostravského a opavského, kde proběhnou teprve dodatečně) okresní konference a aktivy, na něž byli pozváni zástupci všech souborů. Zde pak byli kromě okresních divadelních sekcí zvoleni jednak zástupci do krajské divadelní sekce, jednak delegáti na krajskou konferenci, která se sešla koncem ledna v Ostravě, aby krajskou divadelní sekci ustavila a projednala návrh jejího statutu.

Okresních divadelních konferencí se zatím zúčastnilo více než tři sta účastníků, na krajskou se jich sjelo třiašedesát. Myšlenka nové organizace amatérského divadla v kraji — ostatně uplatňující návrhy, vzešlé z řad samotných ochotníků — setkala se u všech se značným zájmem, který se projevil hlavně v diskusi k navrženému statutu krajské divadelní sekce i odborně poradenské skupiny, jež bude krajské divadelní sekci pomáhat v řešení odborných a teoretických úkolů. (Členové odborně poradenské skupiny ovšem i nadále budou jmenováni ředitelem Krajského osvětového střediska, po dohodě s předsedou krajské divadelní sekce; pokud jde o okresy, počítá se s tím, že zde odborně poradenské skupiny zřizovány nebudou, protože v okresních divadelních sekcích funkce aktivistů a odborných pracovníků prakticky splývají.)

Diskuse na krajské konferenci, která probíhala nejen v plénu, ale hlavně v účelně utvořených užších skupinách, do nichž se spojili vždy delegáti několika sousedních okresů, ukázala především, že oba statuty budou vyžadovat ještě detailnější upřesnění a zároveň k tomu přispěla některými novými podněty.

V závěru severomoravská konference divadelních amatérů přijala usnesení, které mimo jiné ukládá okresním sekcím, aby vypracovaly své statuty, krajské divadelní sekci pak vypracování organizačního a jednacího řádu a projednání závěrů konference se zřizovateli.

Pomocníka — a to nikoli nevýznamného — bude mít nová severomoravská divadelní sekce v Magazínu amatérského divadla, svého neperiodického zpravodaje, jehož prvé číslo vydalo Krajské osvětové středisko právě k lednové konferenci. Nezbývá než doufat, že už v jeho nejbližších číslech najdeme zprávy o tom, že se ostravský experiment nejenom podařilo uvést v život, ale že také přinesl dobré praktické výsledky jak v řízení, tak v zlepšení celkové úrovně amatérského divadla v kraji.

-l.

DNES VEČER HRAJE EVA MAŠKOVÁ

Mně se těch pár řádek píše moc těžko, to mi věřte. Já s ní hraju, v souboru se máme všichni rádi — a texty na reklamní plakáty se do časopisu nehodí. Ona je prostě na jevišti zrovna taková, jako v životě. Nehraje ve Večeru třikrálovém Marii, ale Marie — to je Eva. Oheyová v Mučednictví Petra Oheye je zase Eva, Kovalovičová v C. k. polním maršálkovi je vlastně Eva, manželka v komedii Když kvetou růže — to byla už teprve Eva, a až uvidíte Věru v Na shledanou v sobotu, zjistíte, že je to taky Eva. Tak co to je vlastně herectví, když temperament i smutek, veselost i bolest, humor i pláč postavy na jevišti přímo odpovídají nebo jsou totožné s vlastnostmi představitele v civilu?

Já se pokusím odpovědět na tu otázku, jaká je. Je temperamentní a melancholická. Odpovědná a lehkomyslná. Bezohledně nenávidí (třeba kompromisy) a má věrně ráda (přátele). Je vzteklá a výbušná a je něžná a upřímně nešťastná. Má bohatou fantazii a je to chladná rozumářka. Je stydlivá a bezostyšná, je podezíravá a velkomyslná, rozmarná a upjatá. Umí se prát a uznat porážku. Je prostě normální, lidská. Ženská.

Ptali se mne v redakci, co je charakteristické pro její herectví. Já nevím. Řekl bych, že dvě bezmezné víry. Především víra ve všechno, co na jevišti v každé situaci dělá. Za druhé víra v každého diváka, který sedí v hledišti.

Za propagačního pracovníka, reklamáře a náboráře se zřejmě nehodím. Ale až bude večer hrát Eva Mašková, přijďte se podívat.

L. WALLETZKÝ

Eva Mašková z brněnského souboru Josefa Skřivana v Longenově hře C. k. polní maršálek (vlevo nahoře), v Shakespearově Večeru třikrálovém (vlevo dole), ve hře V. Wendlerové Na shledanou v sobotu (vpravo nahoře) a v komedii V. Petrova Když kvetou růže (vpravo dole).

BOHDANEČSKÉ PERSPEKTIVY

Malé lázeňské městečko je všem ochotníkům známé jako dějiště už tradičních festivalů Langrův Bohdaneč. O každý jeho ročník se opravdu zajímá nejen město a jeho okolí, ale celé Pardubicko a Východočeský kraj. Bohdanečské festivaly mají spolehlivý kádr diváků, kteří dokáží vyprodat všechna představení, mají i účinnou podporu nejrůznějších místních institucí a zemědělských závodů okolí, které jsou už tradičními patrony vystupujících souborů. Iniciátorem všeho festivalového dění je místní divadelní soubor tělovýchovné jednoty „Langer".

Pro činnost bohdanečského souboru je charakteristické úsilí zobrazovat na jevišti současný život. K jeho největším úspěchům patřily v minulých letech inscenace Daňkova Pohledu do očí, Karvašovy Půlnoční mše, Pavlíčkovy hry Chtěl bych se vrátit, Damoklova meče Nazima Hikmeta a Daňkovy komedie Svatba sňatkového podvodníka. Letošní sezónu zahájili premiérou hry Karla Rodovského Návrat pana Holdena v kultivované režii K. Elsnera a s řadou nadprůměrných hereckých výkonů.

Vedení souboru vidí dnes hlavní úkol v práci s mládeží. Nové zájemce získávají představeními, organizovanými pro nejvyšší třídy devítiletky i pro ostatní školy. Získali jich již tolik, že by pro soubor nebylo problémem obsadit mladými hru s padesáti rolemi! Zdá se tedy, že se před Langrovým Bohdančem 1966 i do budoucnosti ochotnického divadla v Bohdanči otvírají dobré perspektivy.

V. Faltejsková

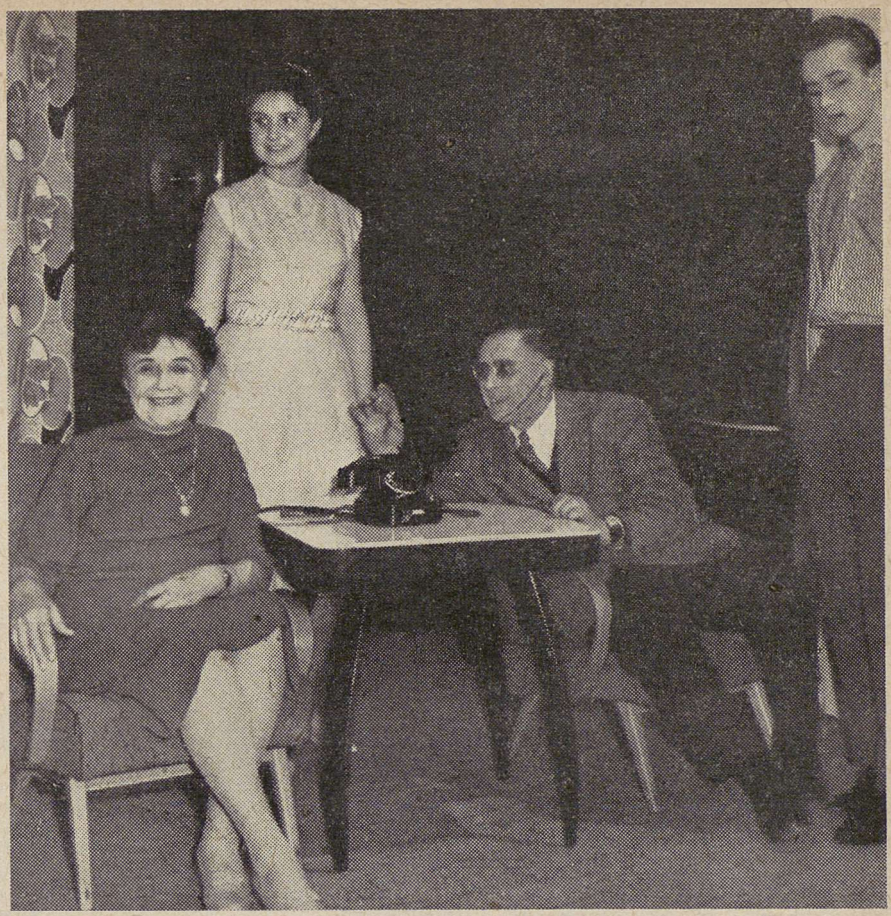

Z bohdanečské inscenace hry Nazima Hikmeta Damoklův meč.

UMÍRÁČEK BEZ FUNKCE

Pro další činnost amatérského divadla na opavském okrese si hodně slibujeme od nových režisérů, kteří na sklonku minulého roku dokončili internátní školení. Deset nejpilnějších účastníků (z osmnácti přihlášených) převzalo na závěrečném večeru v DKV v Opavě osvědčení. V kursu přednášeli členové Slezského divadla Zd. Nejedlého, kteří vysoce ocenili kázeň mladého kolektivu posluchačů.

V poslední době byla na okrese uvedena celá řada amatérských inscenací. Těškovičtí hráli hru domácího autora inž. Sýkory Dobrodružství na Staré vartě a Čermákovu kabaretní komedii Pan Hašler přijímá. V Hlučíně uvedli Zeyerova Radúze a Mahulenu a rovněž hru vlastních autorů — Odehnala a Víchy Pohádku na ruby. Kravařští inscenovali odvážně komedii bratří Čapků Ze života hmyzu, v Píšti se hrál Fikerův Padělek a v Skrochovicích Ditlerova pohádka Sůl nad zlato. Dvě inscenace pilného skřípovského souboru byly určeny dětem: Tomšovského Kocour v botách a Frýdova Parta z malého ostrova. RK Brano uvádí Tetauerovu komedii Úsměvy a kordy, v Březově se hraje Štechovo Třetí zvonění.

V době, kdy píši tyto řádky, studuje přes třicet souborů na našem okrese hry. Bude uveden Jirásek, Sokol-Tůma, Martínek, Tajovský, Molière, ale také O'Harova hra Oženit se je vždycky riziko, Parnisův Ostrov Afrodity, Achardova Idiotka a Longenův C. k. polní maršálek ve Walletzkého úpravě, pro děti Andersenova Sněhová královna, Lichého Laťka, Hrubínova Sněhurka, Makariova Brána slunce, Stehlíkova Perníková chaloupka a další.

Zdá se, že málokterý soubor se letos spokojí jedinou inscenací. Snad i tato kusá zpráva naznačuje, že našim ochotníkům nebylo dosud umíráčkem odzvoněno.

J. Brus

DIVADLO ŽELEZNIČÁŘŮ

Brzy tomu bude dvacet let, co vzniklo při Závodním klubu zaměstnanců dopravy a spojů v Brně Divadlo železničářů. Založil je známý ochotnický nadšenec, brněnský železničář František Vyhnálek. Činnost souboru byla spjata s prostředím sálu Typos uprostřed Brna. Železničáři zde hráli patnáct let. Uvedli zde desítky premiér různých žánrů. Byly neúspěchy i řada vyznamenání, diplomů a trofejí.

Brněnské Divadlo železničářů uvádí detektivní hru A. Christie Neočekávaný host.

Nejeden člen souboru se věnoval později studiu na dramatické konzervatoři a vysokých uměleckých školách. Dnes působí někdejší členové souboru jako herci ve Večerním Brně, v brněnské operetě Reduta, ve Slováckém divadle v Uherském Hradišti a jinde. Z těchto let vzpomínají železničáři zvláště na inscenace RUR, Domu na předměstí, Ideálního manžela, Scapinových šibalství, Selské lásky. Ale byly uvedeny i balety, opery a operety, jako např. Pan profesor v pekle, Ptáčník, Cikánská láska, Bandité, Krásná Saskia, Sněhurka, Šelma sedlák, V studni a další. Souboru se podařilo vytvořit kádr návštěvníků, kteří našli v amatérském divadle zálibu. Před několika lety se divadlo přestěhovalo do sálku v Brně-Žabovřeskách na Horově ulici, aby uvolnilo Typos Čs. televizi. Charakter činnosti zůstal v podstatě stejný. Úspěšně byly uvedeny např. Casonova hra

KRÁTCE ODEVŠAD

- K šedesátému výročí ochotnického divadla v Černové na Slovensku se představily tři generace. Nejmladší připravili pohádku „Člověk, který prodal srdce“, střední generace uvedla veselohru „Benátská dvojčata“ a nejstarší nastudovali hru „Mozoľovci“.
- V Rousínově zahájili ochotníci po delší době opět činnost. O vánocích připravili svým divákům Shakespearovu komedii Veselé paničky windsorské. Snad to bude příkladem i pro okolní obce, např. pro Velešovice-Holubice, kde moderně vybavený kulturní dům dává všechny podmínky.
- Bratislavský soubor OB Nivy nedělá jen dobré divadlo pro dospělé. Jeho dětský dramatický kroužek po úspěšném nastudování Třech bílých šípů hraje i druhou Makariovu indiánskou pohádku Brána slunce.
- Pět premiér amatérských souborů chystají v roce 1966 v Berouně. Je to součástí jednotného plánu kulturně výchovné činnosti MěNV. Doufejme, že dobrá tradice berounského ochotnického divadla se projeví jak v kvantitě, tak v kvalitě.
- Ve Stonařově připravili premiéru polské detektivky Výslech trvá. Jde o divadelní kroužek při Požární jednotě. A víte vůbec, že při ČSPO existuje a pracuje na 800 souborů divadelních, loutkářských a skupin malých jevištních forem?
- Na Příbramsku roste aktivita ochotnických souborů. Vyšší počet premiér, 12 nově vzniklých dětských souborů a veliký zájem diváků jsou radostné poznatky z příbramského okresu.
- Volyňský soubor už rok reprízuje úspěšnou inscenaci Stehlíkovy komedie Konečně marná sobota. Úspěch na jarním festivalu v Humpolci nese tedy své ovoce.
- Zajímavou akci připravili na Liberecku. V soutěžním seriálu „Poznej svůj okres“ postoupí vítězové z okresů do krajského kola v Ústí n. L., které proběhne před krajskou konferencí strany.
- V Nýrsku obnovilo činnost Studio mladých, které připravuje pásmo malých forem.
- Konečně se v Nymburce dočkají opět svého divadla. Na r. 1966 se počítá s částkou 400 000 Kčs — zatím na nejnutnější úpravy.
- Generál Ivanka je hudební komedie pro nejmenší, kterou hraje a studuje řada ochotnických souborů. Po Jihomoravském divadle ve Znojmě ji připravuje i pražský soubor MÁJ. Komedie vyšla v Repertoáru malé scény.
- Brněnský Monokl, známý z řady festivalů, uvedl jako první premiéru letošní sezóny hudební komedii „Trapná státní aféra“, kterou napsali na motivy povídek Jar. Haška stálí autoři divadla J. Dvořáček a M. Kučera.
- V Jihlavě se dobře připravují na soutěžní období 1966—67. Festival pro děti a mládež bude v Jihlavě, přehlídka vesnických souborů v Nadějově a vyspělé soubory vystoupí na přehlídce v Třešti.
- Soubor OB Nivy, jeden z vítězů posledního Hronova, hraje na Stálé ochotnické scéně v Bratislavě. Reprízují stále úspěšné Samopašné hry H. Sachse a studují Macchiavelliho Mandragoru.
- Stachy na Šumavě budou v květnu svědkem důležité kulturní akce, krajské přehlídky vesnických divadelních souborů.

Stromy umírají vstoje, Solodarova V šeříkovém sadu, detektivka A. Christie Neočekávaný host a hudební komedie W. Brettchera a I. Mürnbergové s hudbou Connyho Odda Don Juan dědečkem. Méně úspěšná byla inscenace Straussovy operety Tisíc a jedna noc. Brněnské Divadlo železničářů má dobré plány do budoucna. Především chce zkvalitňovat úroveň divadelní práce, pro niž hledá nové zájemce jak z řad železničářů, tak ostatních pracujících. Pokusí se vytvořit také divadélko malých forem a organizovat autorské večery i čtené pořady z děl našich i cizích současných autorů.

Jan Kříž

JEDEN Z NÁS

V Dolanech na Pardubicku režíruje místní soubor družstevník František Košťál. Jeho kolektiv tvoří lidé z vesnice, dělníci z průmyslových závodů a jedna učitelka. Všichni dokazují svou lásku k ochotnickému divadlu stoprocentní účastí na zkouškách. Pod Košťálovým vedením se zde také vytvořila skupina, která navrhuje i vyrábí scény k uváděným hrám. Na Nový rok uvedli Tylovu Tvrdohlavou ženu, jejíž role obsadil režisér — s výjimkou dvou, tří starších herců — vesměs mladými lidmi, kteří se pod jeho vedením vypjali k nadějným výkonům. Atmosféra zaplněného hlediště dokázala, že dramaturgická volba i experiment s obsazením měly plné oprávnění.

ZKUŠENOSTI K NEZAHOZENÍ

Divadelní soubor OB Hradec Králové — Malšovice nastudoval hru Evy Klenové Hejtman Talafús. Na motivy románu Aloise Jiráska Bratrstvo vznikla hra, která výrazně podtrhuje konflikt husitského hejtmana Talafúse s celým hnutím bratříků na jedné straně a láskou k Márii, která boj bratříků na druhé straně zrazuje. Malšovický soubor je hlavně odkázán na zájezdovou činnost po vesnických jevištích. Večerní představení Hejtmana Talafúse spojil soubor s nastudováním pohádky pro děti Sůl nad zlato Jana Aldy. Soubor si tak získává snadno odběratele pro svou práci, protože při jedněch nákladech s dopravou herců i kulis zahraje dvě představení a tak je jeho zájezdová činnost, jak pro soubor i pro pořadatele, finančně rentabilní. Tato zkušenost není v dnešní špatné divácké situaci a při vysokých nákladech k zahození, protože amatérská práce tu má perspektivu, která je pro vývoj souboru nutná. Soubor je složen z několika starších ochotníků a četné mládeže, která začíná divadlo hrát. Zájezdová praxe otevírá cestu i novým scénografickým řešením, použití nových materiálů i technik v jevištní výpravě. Pro hereckou práci je zde velká možnost dotvářet jednotlivé role od reprízy k repríze a tím za odborného vedení je možno, zejména v mladých členech souboru, budovat dobré herecké zázemí.

KABARETNÍ SVATBA

V Klubu pracujících Rožnova p. R. uvedl kolektiv Sakotran Melíškův kabaret Kdopak nám to klopýtá. Tento kolektiv oslaví v březnu uvedením Fuxova Hamleta IV. pět let činnosti. Jak se dovídáme, ženil se před časem jeden jeho člen. Protože sňatek na MNV neodpovídal plně představám členů souboru, uspořádali týden po svatbě reprízu — tzv. kabaretní svatbu na půdě klubu za účasti padesáti přátel souboru a se všemi náležitostmi svatebního obřadu, viděnými očima kabaretiérů. — Že v Rožnově p. R. amatérské divadlo nespí, dokazuje i chystaná premiéra hry Pavla Hajného Domácí víno, která byla před rokem uvedena pražským televizním studiem.

Popradský soubor Napred uvádí Lermontovovu Maškarádu: Arbenin (Dr. Obořil) a Nina (H. Hosová).

Sochůrkův záběr ze Švestkovy Pyšné princezny, kterou dětem hrají v Malé scéně na Žižkově.

FANTASTICKÁ RODINA VÍTĚZÍ

Náš časopis ještě neměl příležitost referovat o soutěži, která proběhla na sklonku min. roku v Sokolově k Měsíci čs.-sovětského přátelství. Putovní pohár obhájil dosavadní držitel, divadelní soubor Hornického domu kultury a techniky ze Sokolova, za inscenaci Turnerovy komedie Fantastická rodina v režii J. Makrota. Celková úroveň vyrovnaného představení (nejvýraznější byli M. Slavíková a F. Faust v rolích rodičů) prokázala, že soubor nebyl vybrán do kruhu nejvyspělejších v Západočeském kraji náhodně.

Dále v soutěži vystoupil soubor ZK nár. podniku Sklo Union (závod Oloví) s upraveným Únosem Sabinek (polohu frašky se plně podařilo postihnout až v druhé polovině představení, začátek trpěl rozvláčností) a soubor Všeodborového domu kultury v Kraslicích s dobrou inscenací Pristleyova Pokladu v režii T. Kořána. Kraslický kolektiv udělal od loňské inscenace Lucerny značný pokrok a hodně slibuje do budoucna.

V soutěži dále vystoupila druhá skupina sokolovského souboru, která se zavděčila dětem pohádkou Tři zlaté vlasy děda Vševěda v režii V. Techla, a Divadélko poezie Rosa, ZK Tosta Habartov. Večer z tvorby mladých sovětských básníků, nazvaný Svěcení jara, nepochybně prohlubuje vztah diváků i mladých interpretů k poezii. Tento soubor pracuje již několik sezón a habartovští občané by si ho měli víc vážit.

Zdá se tedy, že do okresních kol nevstupujeme letos na Sokolovsku s malými nadějemi.

J. M.

VYPŮJČTE SI KRÁTKÉ FILMY

Premiéra. Jugoslávie, barevný, 10 minut. Kreslený snímek se vysmívá snobům, kteří naplnili hlediště divadla z povinnosti a nudy. **Nastavil jaksi životu zrcadlo.** ČSSR, 20 min. Dokumentární film o různém přístupu několika generací českých herců a režisérů k dílu W. Shakespeara. **Smích.** ČSSR, bar., 9 min. Kreslený fejeton o fyziologii a psychologii smíchu, jeho různých druzích a důležité funkci, kterou má v životě jedince i společnosti. **Šest otázek pro J. Wericha.** ČSSR, 15 min. Rozhovor s umělcem o Osvobozeném divadle, o dnešní mladé generaci a současném umění. **Generace bez pomníku.** ČSSR, 26 min. Dokumentární snímek ukazující práci mimopražských malých divadel — Kladivadla z Kadaně, mosteckého divadla V podloubí a souboru Kruh z Mariánských Lázní. Film se pokouší ukázat prostředí, v němž mladí divadelníci žijí, a motivy, z nichž čerpají pro svou poezii. **Zázračné dítě.** SSSR, bar., 15 min. Loutkový film o dítěti, které jeho matka již od narození vychovávala k umělecké kariéře a které matku velmi zklamalo, protože jeho talent se projevil zcela jiným směrem. **Hraje a zpívá Joe Brown.** Anglie, 24 min. Dokumentární snímek o big-beatovém zpěváku a kytaristovi a jeho skupině. Líčí počátky jeho úspěchů a zachycuje ohlas jeho pořadů u mladého i staršího obecenstva. **Paul Anka.** Kanada, 26 min. Medailón o populárním zpěvákovi. Film získal Hlavní cenu v kategorii dokumentárního filmu na IX. dnech krátkého filmu v Oberhausenu v NSR.

KRÁTCE ODEVŠAD

- **Ve zdravici, kterou poslal OV KSS popradskému souboru „Napred" k jeho dvacátému výročí činnosti, vysoce vyzdvihuje jak obětavou práci členů souboru, tak účinnou politickou angažovanost kolektivu.**
- **Na děčínském okrese budou nejlepší soubory v soutěži STMP odměněny po skončení okresního kola peněžitými odměnami a vítěz navíc putovním pohárem.**
- **V okrese Gottwaldov soutěží divadelní soubory ve dvou kategoriích — vyspělejší (Otrokovice, ZK Svit, Moravan, TJ Mysločovice, ZK Ton Fryšták, OB Lukov, OB Želechovice, ZK Družba Slavičín, ZK Radost Val. Klobouky, ZK Fatra Napajedla) a ostatní. Okresní přehlídky budou uskutečněny v květnu ve Štítné a v černu v Luhačovicích, kde bude současně organizován odborný seminář.**
- **Státní divadlo v Ústí n. L. bylo posíleno o technické odborníky, kteří nabídli pomoc osvětovým besedám a závodním klubům. Za odměnu podle platných směrnic provedou instalaci světelného parku, opatří k němu na fakturu nové zařízení, ušijí horizonty, opony, opraví horizontové i oponové dráhy, provedou opravy světelného parku i celého jeviště a jeho vybavení.**
- **Blažkův Příliš štědrý večer se zasloužilým umělcem Rudolfem Deylem v hlavní roli uvedl 22. a 23. prosince min. roku divadelní soubor ČSM Pozemních staveb Pardubice v sále pardubického Komorního divadla.**
- **Dne 25. prosince zemřela ve stáří 79 let Božena Baklová, která víc než půlstoletí pracovala v ochotnickém divadelnictví. S jejím jménem je nerozlučně spjat vznik prvního ochotnického souboru v Ledči nad Sázavou.**
- **Poslední premiérou Kulturního domu ROH v Hradci Králové byla upravena detektivka A. Watkyna Dům u dvou vražd. Josef Vavřička zde nyní studuje Jiráskovu Lucernu. Chrudimský soubor chystá inscenaci Ibsenovy hry Strašidla, ve Dvoře Králové studují Holbergovu komedii Jeppe z Kopečku a Studio mladých v Náchodě zkouší Goldoniho Poprask na laguně.**
- **Dva pražské soubory studují jevištní adaptaci Mayova Vinnetoua.**
- **Krajský poradní sbor v Plzni projednával na svém lednovém zasedání také otázku dopisovatelské činnosti ochotníků a kontaktu mezi redakcí Amatérské scény a ochotnickými soubory. Účastníci schůze se zavázali k hojnější dopisovatelské činnosti a vznesli řadu podnětných připomínek k úrovni časopisu a jeho obsahu. Odpoledne vyslechli neobyčejně zajímavou přednášku univ. profesora dr. Jana Kopeckého na téma „Divadlo včera, dnes a zítra". Tříhodinová přednáška našeho předního divadelního historika a teoretika, věnovaná zejména společenskému smyslu divadla v jednotlivých historických epochách i osvětlení některých málo známých úseků z dějin divadla, byla sledována přítomnými zástupci ochotníků z jednotlivých okresů s mimořádnou pozorností.**
- Krajské osvětové středisko v Plzni vydalo pro potřeby členů por. sborů, porotců, instruktorů a metodiků ve své edici studijních materiálů zajímavé metodické texty: Antonín Vurm: *Psychologická problematika metodiky instruktorské práce a práce porotců LUT* a Leoš Suchařípa: *Naše současná dramatika v kontextu světové dramatické tvorby.*

Na Pražákově snímku Eva Mašková (ZKL Brno) v Shakespearově komedii Večer tříkrálový.

Z OBSAHU

Jiří Beneš: V tom ochotnickém ráji 1
Saša Mikšovic: Výlet za sklenicí whisky 4
Vladimír Štefko: Keď je nevýhoda výhodou 6
CHCE SE VÁM DISKUTOVAT? 8
Leoš Walletzký: 26 minut na jevišti v Monte Carlu 10
Valerie Sochorovská: Seznámení s panem Leonhardem Huizingou z Haagu, zejména s jeho veselohrou 11
Antonín Hodek: S upírem o Popelce 14
Pavel Bošek: Y je v Liberci 18
PROFILY: Eva Mašková 20

amatérská scéna

ročník III (Ochotnické divadlo, ročník XII), číslo 3, březen 1966. Vydává ministerstvo školství a kultury v nakladatelství Orbis n. p., Praha 2, Vinohradská 46 — Redakce Amatérské scény a Repertoáru malé scény: Jiří Beneš (vedoucí redaktor), Jaroslav Vedral, Pavel Bošek, Marie Vašinková — Redakční kruh: Jaroslav Černý, Jiří Flíček, dr. Miloslav Jurák, Vladimír Justl, dr. Zdeněk Kokta, Olga Lichardová, dr. Milan Obst, Petr Průša, Karel Roubík, Miloš Smetana, Jaroslav Šindelář, Miroslav Šmolík, Jiří Valenta, Jan Voráček, Leonard Walletzký — Grafická úprava Valdemar Ungermann — Technická redaktorka Jana Zubíková — Adresa redakce: Praha 1, Vinohradská 3, telefon 221054 — Tiskne Knihtisk, n. p., provoz 2, Praha 2, Slezská 13 — Rozšiřuje Poštovní novinová služba, informace o předplatném podává a objednávky přijímá každá pošta i doručovatel; objednávky do zahraničí vyřizuje PNS, ústřední expedice tisku, oddělení vývoz tisku, Praha 1, Jindřišská 14 — Vychází jednou měsíčně, cena jednotlivého výtisku 3 Kčs — Toto číslo mělo redakční uzávěrku koncem ledna 1966.

F-14*60098

© Nakladatelství Orbis, n. p., 1966

MYŠLENKY ODJINUD

Kulturní pracovník bez vztahu k náročným duchovním hodnotám společnosti je škodlivý diletant.

Je třeba připomenout, že právě pro socialistickou společnost je typické, že chápe cenu kulturních hodnot, že se na ně nedívá způsobem kapitalistického podnikatele, který v ní vidí tržní zboží.

Jiří Pilka,
LITERÁRNÍ NOVINY 4/1966

Myslím si, že divadlo má vznikat v partě nebo v týmu anebo v kolektivu, tedy v celku, kde jsou všichni pohromadě a mají všichni jeden společný názor.

Miroslav Horníček,
DIVADELNÍ A FILMOVÉ NOVINY 11/1966

Tajemství slovesného umění je v umělcově talentu napnout mezi slovy jakousi bolest, která je prostoupí a dá jim tu tíhu a právo nést nějaké významy. V kom není toto umění, nemůže dát slovům žádné významy, i kdyby se rozkrájel.

Viera Strnisková,
DIVADELNÍ A FILMOVÉ NOVINY 11/1966

. . . myšlenka na jevišti nezní silně, když je textem hlasitě pronesena, ale když je skutečně divadlem.

Jan Císař,
DIVADELNÍ A FILMOVÉ NOVINY 11/1966

OCHOTNICKÝ TISK

PŘED 49 LETY

Březnové číslo Českého divadla přineslo zprávu o zahájení „divadelních extensí", což byly kursy pro výchovu ochotníků. Mezi lektory jsme našli jména F. V. Krejčí, V. Štech, Č. Zíbrt, K. Želenský aj. — Podle pozdějších zpráv se podnik vydařil a bylo vždy 120—140 účastníků.

PŘED 39 LETY

To byl rok 1927, kdy se uzákoňovaly poplatky za úřední výkony všeho druhu. Jejich provádění ohrozilo finanční rovnováhu spolků. Československé divadlo otiskuje řeč Karla Želenského, pronesenou právě v březnu. Hovoří o zásluhách ochotnictva pro národ, upozorňuje, že pro nesnesitelná břemena finanční zaniklo už v Čechách a na Moravě 400 jednot a volá: „Ale že týž národ neměl jediného slova uznání, že ochotnickou práci prostě přehlédl — to je historickou křivdou, která stejně křičí do Národního shromáždění, jako na křesla ministerská, kde přece snad neúřadují lidé slepí a hluší, jimž by ta nezměrná práce ochotnická nebyla známa — ta křivda volá stejně k poslednímu politiku českému, jako k nejvyšší hlavě tohoto státu.

PŘED 35 LETY

Za rok po smrti Jiráskově uveřejnilo Československé divadlo v březnovém čísle provolání „Československé veřejnosti!", v němž se klade základní kámen myšlence Jiráskova Hronova: „Jirásek měl upřímný vztah k českému ochotnictvu, které k jeho poctě postavilo v jeho rodišti krásný stánek umění. A proto právě toto ochotnictvo vzalo si za úkol oslavovati Jiráskovu památku každého roku kolem dnu jeho narozenin v Hronově. Ústřední Matice Divadelního Ochotnictva Československého hodlá každoročně k 23. srpnu uspořádati Jiráskův Hronov . . . Počátek bude učiněn letošního roku, kdy by se byl Mistr Alois Jirásek dožil 80. narozenin . . ."

PŘED 33 LETY

5. číslo Čs. divadla se zabývá rezolucí, schválenou ostravským okrskem Fr. Sokola-Tůmy. Rezoluce bojuje proti braku na ochotnickém jevišti a současnou situaci charakterizuje slovy: „Znatelný dočasný odklon širokých vrstev od kulturních snah silně působí na výběr dnešního ochotnictva. To, co se dnes na mnohých ochotnických jevištích hraje, jest divadelní brak, který jest výsměchem umění, lidovýchově i kulturnímu poslání ochotnictva."

PŘED 19 LETY

V Českém lidovém divadle se objevil článek dr. O. V. Zicha Poznámka k nynějšímu významu ochotnického divadla. Zich upozorňuje, jak je moderní člověk zaplavován zprávami všeho druhu — přemírou tisku všeho druhu, novin, brožurek, návěstí, plakátů, informujícím slovem v rozhlase atd., a vyvozuje: „Je velmi dobře známo, že ne všichni, kteří se takovou prací zabývají, dorostli na svůj úkol býti informátory lidu. A je dobře známo, že značná část těchto tiskovin a řečí, jež podstatně ovlivňují náš život, jsou velmi povrchně stylisovány: jsou dělány ve spěchu, aby, jak se říká, stačily tempu doby. A výsledkem je namnoze sériová výroba informačních pásů, kde se již těžko rozeznává i důležité od méně důležitého, protože i palcová písmena ztratila sevšedněním svůj původní zdůrazňující význam. Výsledkem je sice povrchně poučně vypadající, ale přece jen frázovitá řeč mnohého našeho člověka, frázovitá hlavně tam, kde nemá zdravý korektív, daný hlubší a hodnotnější četbou nebo vlastním přemýšlením."

V pražském Divadle Na zábradlí uvádějí montáž z próz S. Mrožka nazvanou Šetrnost. Jediným hercem představení je Jan Přeučil. Snímky na této a poslední straně obálky J. Krejčí.

SLAWOMIR MROŽEK NA ZÁBRADLÍ